24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941 СЕНТЯБРЬ 14 ВЫРСАРНИКУН 217 (5932) №

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН ХАҪАЧӖ.

Технически культурӑсемпе пахча-ҫимӗҫсене пысӑк пахалӑхпа пухса кӗртер

Республикӑн чылай районӗсенче пучахлӑ тырӑсемпе пӑрҫа йышши культурӑсене пухса кӗртес ӗҫсем вӗҫленсе пыраҫҫӗ. Уйхир ӗҫне лайӑх организациленӗ колхозсенче технически культурӑсене те пысӑк пахалӑхпа пухса кӗртсе типтерлеме тытӑнчӗҫ. Пӑрачкав, Элӗк тата Етӗрне районӗсенчи колхозсем йӗтӗн татас ӗҫе вӗҫлесе пыраҫҫӗ, вӗсенчен чылайӗшӗ халь ҫапнӑ йӗтӗн ҫурӑмӗсене ҫерем ҫине сарса хунӑ. Ҫак вӑхӑтрах табак лартса тӑвакан колхозсенче те хӗрӳллӗ ӗҫ пуҫланчӗ. Анса пулнӑ табака хӑвӑрт пухса кӗртеҫҫӗ. Ҫӗрпӳ районӗнчи чылай колхозсенче табака касса пуҫтарнӑ. Часах кантӑр татас тата шыва хутас, пахча-ҫимӗҫсене пухса кӗртес ӗҫсем пуҫланаҫҫӗ. Ҫак ответлӑ ӗҫсене кӗске срокра тата пысӑк пахалӑхпа туса ирттерес пулать. Халӗ иртерех пиҫсе ҫитекен ҫимӗҫсене пухса кӗртес ӗҫ пырать. Улатӑр, Ишлей, Хӗрлӗ Чутай, Сӗнтӗрвӑрри, Вӑрмар тата Ҫӗмӗрле районӗсем государствӑна хӑяр памалли плана ытлашшипех тултарчӗҫ. Вӑрнар районӗнчи «Апнер» колхоз государствӑна хӑяр памалли плана 143 процент, Булатовӑри Молотов ячӗпе тӑракан колхоз 102 процент пурнӑҫларӗҫ. Ишлей районӗнчи хӑшпӗр колхозсем иртерех пулса ҫитекен ҫӗрулмине кӑларса государствӑна пама пуҫларӗҫ. Чантӑр ялсоветне кӗрекен «Волгарь» колхоз 15,1 центнер, «Красный Флот»—3 центнер, «Чандрово»—9,62 центнер ҫӗрулми панӑ. Ҫавӑн пекех Катраҫ ялсоветӗнчи «Красные Яуши» колхоз членӗсем: М. Степанов, Д. Иванова, Ф. Клементьева юлташсем те кӑҫалхи обязательство тӑрӑх государствӑна ҫӗрулми парса татрӗҫ. «Ҫӗнӗ хунав» колхоз кантӑра татса кӗртсе шыва хутма та ӗлкӗрчӗ.

Ҫак примерсем ӗнтӗ колхозниксен масси пахча-ҫимӗҫсене пухса кӗртнӗ чухне те пысӑк хӑвӑртлӑхпа ӗҫлеме тӑрӑшнине кӑтартаҫҫӗ. Чылай колхозсем халь ӑнса пулнӑ пахча-ҫимӗҫсене пухса кӗртме лайӑх хатӗрленнӗ. Пахча-ҫимӗҫсене хурса усрамалли подвалсене юсаса хатӗрлерӗҫ, ҫӗнӗрен тума тытӑннӑ подвалсене туса пӗтереҫҫӗ. Хӑяр, купӑста, помидор тата ытти ҫимӗҫсене йӳҫӗтме тата тӑварлама кирлӗ катка-пичкесене те вӑхӑтра хатӗрлерӗҫ. Паллах, ҫакӑ пахча-ҫимӗҫсене тата технически культурӑсене пухса кӗртме хатӗрленес ӗҫе пӗр самантлӑха та вӑйсӑрлатмалла мар. Пахча-ҫимӗҫсене пухса кӗртес ӗҫе, иртнӗ ҫулхи пек, вӑрӑма чӑсса ярас пулмасть, ку ӗҫе пур колхозсен те чи кӗске вӑхӑтра туса ирттерни кирлӗ. Пӗр килограмм пахча-ҫимӗҫ те уя выртса юлмалла мар.

Вӑрҫӑ вӑхӑтӗнчи обстановка вырӑнсенчи партипе совет тата хатӗрлев организацийӗсенчи работниксене технически культурӑсемпе пахча-ҫимӗҫсене пухса кӗртес, государствӑна обязательство тӑрӑх технически культурӑсемпе пахча-ҫимӗҫсем вӑхӑтра тӑратас тата вӗсене пӑхса усрас ӗҫе нихӑҫанхи пек мар тимлӗн организацилеме хушать.

Хатӗрлев организацийӗсенчи работниксем пӗлтернӗ тӑрӑх, пӗтӗмӗшпе илсен технически базӑсене—овощехранилищӗсем, сушильнӑй заводсем т. ыт. те кӑҫалхи ҫимӗҫсене йышӑнма хатӗрленсе ҫитнӗ. Кӑҫал пахча-ҫимӗҫсене йӳҫӗтмелли тата тӑварламалли пунктсене чылаях аслӑлатнӑ. Анчах, вӑл базӑсем пахча-ҫимӗҫсене пӗр чӑрмавсӑр йышӑнма мӗн чухлӗ лайӑх хатӗрленнине тепӗр хут тӗрӗслесе пӑхни ытлашши ӗҫ пулмасть. Мӗншӗн тесен, иртнӗ ҫулхине хӑшпӗр пунктсенче катка-пичкесем ҫителӗксӗр хатӗрленине пула, хатӗрлев ӗҫӗ чылай вӑрӑма чӑсӑлса пынӑ пулнӑ. Ҫавнашкал ҫитменлӗхсем кӑҫал пачах пулмалла мар. Пур пунктсенче те малтанхи кунранах ӗҫсем организованно, пӗр чӑрмавсӑр пулса пыни кирлӗ.

Колхозсен тата колхозниксен кӑҫал государствӑна типӗтнӗ пахча-ҫимӗҫсем тата ҫӗрулми нумай памалла. Ҫак задани—ответлӑ ӗҫ, ҫавӑнпа ӑна шӑпах кӑтартса панӑ срокра пурнӑҫлас пулать. Ҫӗрулмипе ытти ҫимӗҫсене типӗтсе пани вӑл—фронта валли кирлӗ япаласем турттарас тӗлӗшпе ӗҫлекен транспортӑн ӗҫне чылай ҫӑмӑллатать, ҫара тата халӑха валли ҫӗрулми ҫултатӑкӑн кирек хӑш вӑхӑтӗнче те илсе пырса тӑма май парать. Ку тӗлӗшпе халь пур районсенче те кирлӗ мероприятисем туса пыраҫҫӗ. Ҫӗрпӳ районӗнчи ҫӗрӗҫ пайӗ колхозсенчи пахча-ҫимӗҫ бригадисен бригадирӗсене пухса канашлу туса ирттерчӗ. Ҫак канашлура пахча-ҫимӗҫсене типӗтмелли правилӑсем ҫинчен ӑнлантарса панӑ. Ҫакӑн хыҫҫӑн чылай колхозсем пахча-ҫимӗҫсене типӗтме тытӑнчӗҫ. «Молодая сила», «Красный путиловец», «1-ое Мая» т. ыт. колхозсем те сухан ҫеҫкисене типӗтсе хучӗҫ. Ҫак колхозсемех халь сухан шӑлӗсене тата ытти пахча-ҫимӗҫсене типӗтеҫҫӗ.

Пирӗн колхозницӑсем хуҫалӑхра пуриншӗн те тӑрӑшаҫҫӗ. Вӗсем ҫак ӗҫре те хӑйсем ӗҫе юратнине, пӗлнине, хӑнӑхнине кӑтартса парӗҫ. Колхозницӑсем ҫырласем, пахча-ҫимӗҫсемпе ҫӗрулми, кӑмпа типӗтекен, хӑяр, помидор, купӑста тӑварлакан артельсен пункчӗсене тӑвас ӗҫре пуҫарса пыракансем пулма пултараҫҫӗ тата пуҫтарса пымалла та.

Обязательство тӑрӑх государствӑна пахча-ҫимӗҫсене типӗтсе пани колхозсене хӑйсене те усӑллӑ, транспорта та ҫӑмӑллатать. Сӑмахран, 8 килограмм чӗрӗ ҫӗрулмишӗн пӗр килограмм типӗтнӗ ҫӗрулми, 12 килограмм чӗрӗ купӑсташӑн пӗр килограмм типӗтнӗ купӑста, 10 килограмм чӗрӗ чӗкӗнтӗршӗн пӗр килограмм типӗтнӗ чӗкӗнтӗр илеҫҫӗ. Ҫавӑн пекех, типӗтсе панӑ пахча-ҫимӗҫсен хакӗ те чӗрӗ ҫимӗҫсенчен чылай хаклӑрах шутланать.

Ҫакӑнпа пӗрлех хатӗрленӗ пахча-ҫимӗҫсене перекетлӗн пӑхса усрасси ҫинчен те манмалла мар. Нумай предприятисем халь хӑйсен подсобнӑй хуҫалӑхӗсенчен кирлӗ таранах пахча-ҫимӗҫсем илсе тӑраҫҫӗ. Ҫак ҫимӗҫсене перекетлӗн расходлассишӗн кӗрешмелле. Пӗр килограмм ҫимӗҫ те усӑсӑр пӗтмелле мар. Суту-илӳ организацийӗсем умне те ҫакӑн пек задачах тухса тӑрать.

Халӗ пӗр куна та ахаль ирттермелле мар. Ҫӗршывӑн продовольстви ресурсӗсене ӳстерессишӗн ӑнӑҫлӑн кӗрешес ӗҫре уйхирсенче, садсемпе пахчасенче уборкӑна кӑтартуллӑн ирттерни тӗп вырӑн йышӑнса тӑрать. Уборкӑна хӑвӑрт ирттерни пахча-ҫимӗҫсене палӑртнӑ вырӑнсене ҫитерсе парас пӗтӗм ӗҫе кӗске вӑхӑтра туса ирттерме май парать.

Продовольствин пур ресурсӗсене те мобилизацилесси—государствӑллӑ пысӑк ӗҫ. Ӑна тӗп-тӗрӗс, организованно, ҫарти пек пурнӑҫлас пулать.

Вылӑх апачӗ хатӗрлеҫҫӗ

ЕТӖРНЕ. Районри колхозсем вылӑх апачӗ хатӗрлес ӗҫе тимлӗн туса пыраҫҫӗ. Пушнарти Мичурин ячӗпе тӑракан колхоз 115 лав ҫулҫӑллӑ апат тата 60 тонна силос хатӗрленӗ.

Чылай колхозсем силослӑх акса тунӑ культурӑсемпе усӑ курнисӗр пуҫне, акмасӑр ӳсекен курӑксемпе, ҫарансем ҫинче ӳсекен каюсемпе, ҫырмасемпе вӑрмансенчи тӗрлӗрен курӑксемпе усӑ кураҫҫӗ. Ҫапла, вӗсем силос хывассине планпа пӑхнинчен нумай ирттерсе тултараҫҫӗ. Акӑ, Кӗҫӗн Чутай колхозӗ силос хывас плана 225 процент, Ворошилов ячӗпе тӑракан колхоз 115 процент, Сӗнтӗр колхозӗ 114 процент тултарнӑ. Кӑташри «Пионер» колхозӑн сӗт-ҫу ферминче ӗҫлекенсем хӑйсен вӑйӗпе 15 тонна силос хывса хӑварнӑ.

Вылӑх апачӗ хатӗрлес ӗҫре комсомолецсемпе союзра тӑман ҫамрӑксем тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ. «Смычка» тата «Дружба» колхозсенчи комсомолецсемпе союзра тӑман ҫамрӑксем вылӑх апачӗ хатӗрлес тӗлӗшпе вунӑкунлӑх туса ирттернӗ. «Смычка» колхозри комсомолецсем 10 тонна, «Дружба» колхозри ҫамрӑксем 15 тонна силос хывса хӑварнӑ.

Колхозсем вылӑх апатне ҫителӗклӗ хатӗрлесе обществӑллӑ вылӑх-чӗрлӗхсене тутӑ хӗл каҫарма хатӗрленипе пӗрлех, вӗсене перекетлесе пӑхса усрама тӑрӑшаҫҫӗ. Акӑ, Кӑташри «Пионер» колхозра хатӗрленӗ вылӑх апатне колхоз правленийӗ акт тӑрӑх йышӑнать. Халӗ колхоз правленийӗ вылӑх апатне уйӑхшарӑн расходламалли плана тума тытӑннӑ. План тунӑ чухне вылӑхсем кӗтӳсенче ҫӳренӗ вӑхӑтра мӗнчухлӗ апат пӗтерме пултарнине те шута илеҫҫӗ. Плана мӗнле пурнӑҫа кӗртсе пынине тӗрӗслесе тӑма колхозри ревизи комиссине хушнӑ.

Ҫапла вара районри колхозсем вылӑх апатне ҫителӗклӗ хатӗрлесе тата ӑна перекетлесе пӑхса усраса, Хӗрлӗ Ҫар валли те вылӑх апатне кирлӗ таранах парса тӑма пултараҫҫӗ.

Н. ЦВЕТКОВ.

Вӑрлӑхлӑх акнӑ клевера ҫулаҫҫӗ

СОВЕТСКОЕ, сентябрӗн 13-мӗш. **(Телефон тӑрӑх).** Чылай колхозсенче вӑрлӑхлӑх хӑварнӑ клевера ҫулса кӗме тытӑннӑ. Паянхи куна Сталин ячӗпе тӑракан колхоз вӑрлӑхлӑх акнӑ клевера 80 процент пуҫтарса кӗртнӗ. «Крестьянская газета», «Искра» колхозсенче те вӑрлӑхлӑх акнӑ клевера пухса кӗртес ӗҫ ӑнӑҫлӑн пырать. Ҫак колхозсем ҫулса кӗнӗ клевера ҫийӗнчех ҫапса типтерлеҫҫӗ. Пур колхозсенче те ҫӗрулми ҫеҫкине ҫулса силос хывма пуҫларӗҫ. Районӗпе 432 гектар ҫинчен кантӑр татса кӗртнӗ.

«Машина», «Радио», «Крестьянская газета» тата ытти колхозсенче те ӗҫкунӗ тӑрӑх, колхозниксене аванс шучӗпе тырпул тата пахча-ҫимӗҫсем валеҫсе панӑ.

М. ЮХТАРОВ.

Райҫӗрӗҫ пайӗн заведующийӗ.

Совет Информаци Бюровӗнчен

Сентябрӗн 12-мӗшӗнчи каҫхи пӗлтерӳ

Сентябрӗн 12-мӗшӗнче пирӗн войскӑсем пӗтӗм фронтра противника хирӗҫ ҫапӑҫусем туса пынӑ. Вӑйлӑ ҫапӑҫусем хыҫҫӑн пирӗн войскӑсем Чернигов хулинчен тухса кайнӑ.

Сентябрӗн 10-мӗшӗнче сывлӑшри ҫапӑҫусенче тата противникӑн аэродромӗсенче нимӗҫсен 53 самолетне пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн 32 самолет пӗтнӗ.

* * *

Сентябрӗн 11-мӗшӗнче нимӗҫ фашисчӗсен авиацийӗ Ленинград ҫине вӗҫсе пырса тапӑнма темиҫе хутчен те хӑтланса пӑхнӑ, анчах кашнинчех ӑна пирӗн авиаци тата зенитнӑй артиллери пенипе каялла хӑвала-хӑвала янӑ. Каҫхине 11 сехет тӗлнелле противникӑн пӗчченшер самолечӗсем ҫӳлтен вӗҫсе пырса хула ҫине кӗрсе кайнӑ та, вут чӗртсе яракан, ҫавӑн пекех тата фугаслӑ бомбӑсем пӑрахнӑ. Пурӑнмалли ҫуртсенче тухнӑ темиҫе пушара сӳнтернӗ.

Ленинград патне пымалли ҫулсем патӗнче тата хула ҫинче пулса иртнӗ сывлӑшри ҫапӑҫусенче сентябрӗн 11-мӗшӗнче пирӗн авиаци тата зенитнӑй артиллери, туллимар даннӑйсем тӑрӑх, нимӗҫсен 11 самолетне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Фински заливра сентябрӗн 10-мӗшӗнче пирӗн бронекатерсем нимӗҫсен темиҫе катерне тата фашистсен пехотине турттарса пыракан икӗ баржана путарнӑ. Тӑшман карапӗсем ҫӗрле пирӗн ҫыран хӗрне пытанса пырса десант антарса хӑварма хӑтланнӑ. Совет морякӗсем вӗсен планӗсене аркатса янӑ. Еськовпа Тунгусков лейтенантсен бронекатерӗсем пысӑк хӑвӑртлӑхпа пырса тӑшман карапӗсене хӑйсен кӗлеткисемпе пырса ҫапма тытӑннӑ. Совет морякӗсем нимӗҫсен 4 катерне пӗрин хыҫҫӑн теприне путарнӑ. Пенӗ сасӑна илтмен пирки, нимӗҫсем катерсем хыҫӗнчен буксирсемпе пӗрле икӗ баржа янӑ. Пирӗн командирсем, пемесӗрех, нимӗҫ баржисене каллех хӑйсен бронекатерӗсен кӗлеткипе пырса ҫапма шут тытнӑ. Бронекатерсем малтан буксирсене, ун хыҫҫӑн баржасене питӗ вӑйлӑн пыра-пыра ҫапнӑ. Баржасене шӑтарнӑ, вӗсем ҫийӗнчех путнӑ. Фашистсен темиҫе ҫӗр салтакӗпе офицерӗ Фински заливӑн тӗпӗнче хӑйсем валли вилӗм тупнӑ.

* * *

Пирӗн темиҫе боец сержант Востряковпа пӗрле Германи войскисен тылне кӗрсе кайса, тӑшманӑн полкри радиостанцине атакӑланӑ. Хӑюллӑ разведчиксем нимӗҫ салтакӗсене ҫирӗм ҫынна ҫити вӗлерсе пӗтерсе, документсене тытса илнӗ тата станцин мӗнпур аппаратурине пӗтерсе тӑкнӑ. Каялла таврӑннӑ чухне красноармеецсем тарӑн варта нимӗҫсен танксемпе автомашинӑсене юсакан мастерскойӗ вырнаҫнине асӑрханӑ. Мастерской патӗнче юсаса ҫитернӗ 5 танк тата 11 автомашина тӑнӑ. Паттӑр боецсем ҫав вырӑна хупӑрласа илнӗ те, ремонтнӑй бригада ҫине сасартӑк тапӑннӑ. Нимӗҫсен 30 ытла салтакне тата мастерскойри пӗтӗм оборудованисене пӗтерсе тӑкнӑ хыҫҫӑн, красноармеецсем танксемпе автомашинӑсене тивретсе ҫунтарса янӑ.

* * *

Нимӗҫсен Днепр юханшывӗ урлӑ каҫмалли переправине кӗҫӗн лейтенантӑн Груздев юлташӑн миномет батарейи хӑватлӑн персе виҫӗ хутчен ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Фашистсен сапернӑй батальонӗнче 100 яхӑн салтак вилнӗ тата аманнӑ. Тӑваттӑмӗш хутӗнче фашистсем темиҫе батарейӑран персе хӳтлениле переправа тума тытӑннӑ. Минометчиксем вырнаҫнӑ тӗле нимӗҫсем татти-сыпписелӗрех персе тӑнӑ. Анчах та нимӗҫсем ҫыран хӗрне пехотӑн пысӑк чаҫӗсене илсе пыриччен пирӗн батарея пеме пуҫламан. Юханшыв хӗррине нимӗҫ салтакӗсем пырса ҫитсен переправа ҫине минӑсем тӑкӑнма пуҫланӑ. Кӗске вӑхӑт хушшинчех нимӗҫсен вун шар понтоннӑй киммисене ҫӗмӗрсе тӑкнӑ тата 300 нимӗҫе ҫити вӗлернӗ. Тӑшманӑн переправине ҫӗмӗрсе тӑкас ӗҫре кӗҫӗн сержантсем Наумовпа Егоршин тата сержант Гуськов уйрӑмӑнах палӑрнӑ.

* * *

Инженер-строитель Ю. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрядӗнчи боецсем Борки районӗнчи шоссе ҫулӗ ҫинче нимӗҫ мотоциклистне ярса тытнӑ, вӑл Германи капитанӗнчен Котлертан армейски группӑн командованийӗ патне донесени илсе кайнӑ пулнӑ. Капитан Котлер ҫапла ҫырать: «Кличев, Бацевичи, Выжара, Чигаринка тата вӗсемпе юнашар районсенче сахалтан та партизансен 32 отрядӗсемпе групписем ҫапӑҫаҫҫӗ. Августӑн иккӗмӗш ҫуруйӑхӗнче тата сентябрь уйӑхӗн малтанхи кунӗсенче пирӗн офицерсене, чиновниксене тата салтаксене 186 ҫынна вӗлернине регистрациленӗ. Кунсӑр пуҫне, партизансен отрячӗсене хирӗҫ пулса иртнӗ ҫапӑҫусенче пирӗн 217 салтак тата 8 офицер вилнӗ тата аманнӑ. Ҫар хатӗрӗсен тата продовольствин склачӗсене тивретсе ҫунтарса ярасси чарӑнмасть. Юлашки кунсенче Выжарӑра, Кличевра тата Бацевичинче виҫӗ хутчен вӑйлӑ пушар пулнӑ. Партизансен отрячӗсем ӑҫта вырнаҫни ҫинчен кунти халӑх пур майпа та пытарать. Кунти «мирлӗ ҫынсенчен» нумайӗшӗ партизансен отрячӗсенче тӑраҫҫӗ пулмалла».

* * *

Украинӑн тытса илнӗ районӗсенче иртӗнсе кайнӑ тискер-кайӑкла фашистсем мирлӗ халӑха пӗр хӗрхенмесӗр асаплантараҫҫӗ. Киев облаҫӗнчи Ржищев районӗн центрӗнче нимӗҫсем районри ҫыхӑну пайӗн начальникне Андрей Бендренкона тата райпотребсоюз базин заведующине Николай Гордиенкона персе вӗлернӗ. Унтан фашистсем 25 хӗре хӑваласа тухнӑ та, вӗсене паллӑ мар еннелле конвойпа илсе кайнӑ. Ржищев районӗнчи Стайки тата Грибени ялӗсенче пурӑнакансене нимӗҫсем пурне те килӗренех ҫаратса тухнӑ, ҫавӑн чухне ялҫыннисене пусмӑрланӑ тата вӗлернӗ. Стритовка ялӗнче староста пулма хӑйсем уйӑрса лартнӑ кулак Владимир Борозенец кӑтартса панипе фашистсем ҫав ялти хресченсемпе совет служащийӗсене 12 ҫынна арестлесе персе пӑрахнӑ. Днепропетровск облаҫӗнчи Пятихатка хулинче пурӑнакансене пурне те фашистсем вӑйпах ҫул юсама хӑваласа кӑларнӑ. Фашистсем вӗсене талӑкра 20-шер сехет ӗҫлеттереҫҫӗ. Ҫынсен усӑ уйрах выртса-тӑма тивет, вӗсен йӗритавра пралук картасем тытса ҫавӑрнӑ, ҫынсене ҫӑкӑр та шыв та памаҫҫӗ. Сайра хутра кӑна лагере ҫӗрӗк помидорсем илсе пырса пӑрахаҫҫӗ. Ҫимесӗр начарланса ҫитнӗ старикcемпе хӗрарӑмсем ӳкеҫҫӗ, анчах та вӗсене фашистсем прикладсемпе хӗне-хӗне вӑйпах ӗҫлеттереҫҫӗ. Ново-Украинкӑра пурӑнакансенчен 100 ҫынна нимӗҫсем таҫта илсе тухса кайнӑ. Александровскинче нимӗҫ офицерӗ туллимар вӑтам шкулти учительницӑна, 22 ҫулхи Анна Якименкона урамра пынӑ ҫӗртен тытнӑ та, хӑйӗн хваттернелле сӗтӗрме пуҫланӑ. Якименко ҫак ирсӗре хирӗҫ кӗрешме пуҫланӑ. Фашист вара учительницӑна ҫавӑнтах, урамрах персе вӗлернӗ.

* * *

Цветной металсен промышленноҫӗнче ӗҫлекенсем пӑхӑр, хура тӑхлан, цинк тата шурӑ тӑхлан тупса кӑларассине кулленех ӳстерсе пыраҫҫӗ, ҫапла майпа гитлерла йыткӗтӗвӗсене аркатма Хӗрлӗ Ҫара пулӑшаҫҫӗ. «Красноуралмедьруда» тресчӗ, Дегтярски рудоуправлени тата Октябрь Революцийӗ 15 ҫул тултарнӑ ятпа тӑракан шахта август уйӑхӗнчи тата сентябрӗн малтанхи кунӗсенчи программӑна ытлашшипех тултарнӑ. Казахстанри Карсакпальскри пӑхӑр шӑратакан заводри конверторнӑй мастер Сайтепов юлташ пӑхӑра йывӑр майпа хӑвӑрттӑн шӑратма вӗренсе ҫитнӗ. Конверторсен проектлӑ мощноҫне 15 процент ӳстернӗ тата шӑратас процеса пӗр сехет чухлӗ чакарнӑ. Ачисайск рудникӗнчи горняксем тӑхлан рудине планран ирттерсе нумай тонна кӑлараҫҫӗ. Орскри никель комбинатӗнчи стахановецсем халиччен пулман пысӑк хастарлӑхпа ӗҫлеҫҫӗ. Гидрометаллургически цехри рабочисем Корякинпа Тюрин юлташсем куннеикшер норма, Щичев юлташ виҫӗ норма тултараҫҫӗ. Агломератчиксем Сергеевпа Додонов юлташсем икӗ аггрегат ҫинче ӗҫлесе виҫӗ аггрегат валли тунӑ нормӑна тултарса пыраҫҫӗ. Шӑратакан цехра ӗҫлекен Липатовпа Сазонов юлташсен слесарь бригадисем халиччен 8—12 талӑкра тунӑ ӗҫе халӗ 32 сехет хушшинче туса ҫитернӗ.

Юлашки гектарсене выраҫҫӗ

КАНАШ. **(Хамӑр корр.).** Огуш Мурзаванкассинчи «3-я Пятилетка» колхозӑн ҫӗрӗ ялтан чылай аякра, вӑрман таврашӗсенче сарӑлса выртать. Ҫакна пула хӑшпӗр культурӑсем ытти колхозсеннипе пӗр вӑхӑтра пулса ҫитеймеҫҫӗ. Ыраша ҫывӑхри ытти колхозсенчен 4—5 кун каярах юлса вырма тытӑннӑ, анчах пӗр вӑхӑтрах вырса пӗтернӗ.—Хамӑр ялсоветри колхозсенчен «Красная Чувашия» колхоз ҫеҫ пирӗнтен маларах вырса пӗтерчӗ,—тет колхоз председателӗ Романов юлташ.

Вӑйлӑ тырпулсене вӑхӑтра тата тӑкаламасӑр пухса кӗртессишӗн кӗрешӳ сарӑлса пырать. Колхоз сӗлӗсӗр пуҫне, ытти культурӑсене пӗтӗмпех вырса пӗтернӗ. Тепӗр ик-виҫ кунтан тырӑсене пӗтӗмпех вырса пӗтерсе, авӑн ҫапма тата кӗркуннехи ытти ӗҫсене тума тытӑнаҫҫӗ.

Сентябрӗн 8-мӗшӗнче пур бригадӑсем те кӗлте турттарса кӗртсе капана хывма тытӑнчӗҫ. Колхозӑн ҫӗрӗ ял ҫумӗнчен 5—6 километр аякра. Ҫакна шута илсе кӗлтене уйрах пӗр ҫӗре турттарса капансене хываҫҫӗ, тата уйрах авӑн ҫапмалла тӑваҫҫӗ.

Пурӗ 132 гектар ҫинчи тырпулсене авӑн ҫапнӑ. Колхоз чи лайӑх тырӑна государствӑна парать. Ҫак вӑхӑта ҫитсе 102 центнер ыраш, 39 центнер тулӑ леҫсе панӑ. Ытти культурӑсене леҫсе пама ҫапса хатӗрленӗ.

Т. МАЙОРОВ.

Совет Информаци Бюровӗнчен

Сентябрӗн 13-мӗшӗнчи ирхи пӗлтерӳ

Сентябрӗн 13-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле пирӗн войскӑсем противника хирӗҫ пӗтӗм фронтра ҫапӑҫусем туса пынӑ.

* * *

Совет пулеметчикӗсем тӗл пенипе фашистсен войскисем калама ҫук пысӑк ҫухатусем тӳсеҫҫӗ. Фронтӑн Хӗвеланӑҫ енче Азбукин лейтенантӑн ротинчи пулеметчиксем нимӗҫсене хирӗҫ пӗлсе ҫапӑҫаҫҫӗ. Сентябрӗн 9—10-мӗшсенче икӗ кунхи ҫапӑҫура рота нимӗҫсен 400 ытла салтакне пӗтерсе тӑкнӑ. Пирӗн боецсем нимӗҫсен 8 пулеметне тата вӗсемпе пӗрле патронсен пысӑк запасне тытса илнӗ.

Николаевка ялӗнче пулса иртнӗ ҫапӑҫу вӑхӑтӗнче красноармеец Ливанов хӑйӗн пулеметне урам кӗтессинчи чулҫуртра вырнаҫтарнӑ та, тӗл персе противникӑн салтакӗсемпе офицерӗсене 60 ҫынна яхӑн персе вӗлернӗ. Пулеметнӑй расчетӑн командирӗ кӗҫӗн сержант Власов хӑйӗн боецӗсемпе пӗрле нимӗҫсен артиллери дивизионӗн штабне хӑюллӑн атакӑласа, тӑшманӑн 20 ытла салтакне тата 3 офицерне пӗтерсе тӑкнӑ.

Прудки ялӗ ҫине наступлени тунӑ чухне Неманов противник оборона тунӑ вырӑна тӑшмана систермесӗр кӗрсе кайнӑ та, хӑйӗн пулеметӗнчен нимӗҫсен огневой точкисемпе блиндажӗсем ҫине пеме пуҫланӑ. Противотанковӑй тупӑ, пысӑк калибрлӑ пулемет тата боеприпассем нумай пӑрахса хӑварса, фашистсем каялла тарнӑ. Пулеметчик Попов нимӗҫсен темиҫе огневой точкисене пӗтернӗ тата нимӗҫ офицерӗсемпе салтакӗсене 40 ҫын ытла вӗлернӗ.

* * *

Хура тинӗс флотӗнчи бомбардировщиксем иртнӗ икӗ кун хушшинче Одесса районӗнче нимӗҫсен 23 танкне, пехота тиенӗ нумай автомашинисене тата зенитнӑй батарейине пӗтерсе тӑкнӑ. Тӑшман пехотин икӗ батальонӗ тата утлӑ ҫарӗн эскадронӗ ҫине фугаслӑ пысӑк бомбӑсем пӑрахса Румынчи салтакӗсене нумай вӗлернӗ тата амантнӑ. Капитан Цурцумия самолечӗсен звени нимӗҫ бронемашинисен группипе нимӗҫ пехотин батальонӗ ҫине бомбӑсем ӑнӑҫлӑн пӑрахнӑ. Старший лейтенант Горбылев сывлӑшри ҫапӑҫура «Мессершмитт-109» самолета персе ӳкернӗ.

* * *

Старший лейтенант Москальчук юлташ ертсе пыракан истребительсен звени боевой заданине пурнӑҫа кӗртме вӗҫсе каякан пирӗн бомбардировщиксен группине хӳтлесе пынӑ. Фронт линийӗ патӗнче совет самолечӗсене хирӗҫ тӑшман истребителӗсем тухнӑ. Пуҫланса кайнӑ ҫапӑҫура фашистсем пирӗн бомбардировщиксенчен пӗрине вут чӗртсе янӑ. Летчиксем самолет ҫинчен сиксе парашютсемпе анма пуҫланӑ. Ҫакна курсан, нимӗҫсен виҫӗ истребителӗ совет летчикӗсем патне ыткӑнса пырса вӗсене пулеметсенчен пеме пуҫланӑ. Старший лейтенант Москальчук ҫийӗнчех хӑйӗн юлташӗсене пулӑшу пама пынӑ, вӑл фашистсен самолечӗсене хӑваласа янӑ та, парашютистсене ҫӗр ҫине анса ҫитиччченех сыхласа пынӑ. Летчиксем ҫӗре анса ҫитсен, Москальчук юлташ виҫӗ «Мессершмитта» хирӗҫ каллех ҫапӑҫма пуҫланӑ. Пулеметран персе вӑл нимӗҫсен 2 самолетне татса антарнӑ. Противникӑн виҫҫӗмӗш самолечӗ электропередача линийӗ ҫине пырса тӑрӑннипе пӗтнӗ.

* * *

Иванов лейтенантпа Двинянинов политрук хӑйсен танкӗсемпе противник тылне кӗрсе кайнӑ та, тӑшманӑн 4 орудине, темиҫе станковӑй пулеметне, броневикне, автомашинине тата нимӗҫ пехотин 2 стрелковӑй взводне пӗтерсе тӑкнӑ. Ҫапӑҫусенчен пӗринче Двинянинов политрукӑн танк экипажӗ хӑйӗн танкӗпе противникӑн 14 пулеметне таптаса лапчӑтнӑ тата противотанковӑй 6 орудине пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Капитан Кожемякин авиачаҫӗнчи истребительсем фронтӑн Ҫурҫӗр-Хӗвеланӑҫ енче икӗ уйӑх хушши татти-сыпписӗр ҫапӑҫусем туса пынӑ вӑхӑтра сывлӑшри ҫапӑҫусенче нимӗҫсемпе белофинсен 46 самолетне персе ӳкернӗ, хӑйсенне 4 самолет ҫеҫ ҫухатнӑ.

* * *

Литвари партизансем фашистла захватчиксене хирӗҫ хӑюллӑн ҫапӑҫаҫҫӗ. Сименас юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячӗ сентябрӗн 5-мӗшӗнче Каунас хулинчен 5 километрта Неман юханшывӗн хӗрринче вырнаҫнӑ нимӗҫсен пысӑк склачӗ ҫине пырса тапӑннӑ. Партизансем охранӑна вӗлерсе пӗтернӗ тата склад ҫурчӗсене вут тивретсе янӑ, ҫав складсенче Германине яма хатӗрленӗ продовольстви нумай пулнӑ. Литвари хресченсенчен туртса илнӗ тырӑна тиенӗ нимӗҫсен икӗ речной транспорчӗ ҫине сентябрӗн 6-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле ҫак отряд пырса тапӑннӑ. Икӗ транспортне те шыва путарнӑ.

Шауляй хулинчи рабочисенчен тӑракан партизансен отрячӗ фашистсен ремонт мастерскойӗсем валли электроэнерги парса тӑнӑ электростанци ҫине тапӑннӑ. Станцине тӗппипех ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Укмерге хули ҫывӑхӗнчи хуторсенче нимӗҫсен комендатури Германие яма хресченсенне мӗнпур сысниcене тата ӗнисене туртса илнӗ. Кӗтӗве Инона станцийӗ патне хӑваласа кайнӑ чухне партизансем нимӗҫсен охранине вӗлерсе пӗтернӗ те, вылӑхсене келлех хресченсен аллине панӑ.

Литвари партизансем ӑнӑҫлӑн кӗрешнине пула, нимӗҫсем хуласенчен аякра ларакан Литва местечкисене пырса курӑнма шикленеҫҫӗ. Нумайӗш вӑрмансемпе хуторсем партизансен отрячӗсен аллинче тӑраҫҫӗ. Нимӗҫ отрячӗсем сасартӑк пырса кӗресрен сыхланма партизансем ҫулсен уйрӑм участокӗсем тата кӗперсем ҫине минӑсем лартса тухнӑ.

* * *

Фронтӑн Ҫурҫӗр-хӗвеланӑҫ енче тыткӑна илнӗ нимӗҫ салтакӗсем ҫумӗнче «Сообщения Верховного Командования» ятлӑ хаҫатӑн уйрӑм номерӗсене тупнӑ, ҫав хаҫата гитлеровецсем Германи ҫарӗн рядовой салтакӗсем валли кӑларса тӑраҫҫӗ. Совет войскисем тимлӗн хирӗҫ тӑнипе аптраса ӳкнӗ Германи салтакӗсем хушшинче кулянас шухӑш-кӑмӑлсем ӳссе пынине кӑтартса паракан материалсем, цензура хаяррӑн алхаснине пӑхмасӑрах, хаҫата кӗре-кӗре каяҫҫӗ. Ҫав листок редакторӗсен, сӑмахран, нимӗҫ ҫарӗнче хӑйсене хӑйсем вӗлерессi ӳснине ирӗксӗрех йышӑнма тивнӗ. Ҫакна май вулакансене ҫапла ӑнлантарса параҫҫӗ: хӑйсене хӑйсем вӗлерекен салтаксем хӑйсен ҫемьине материальнӑй пурнӑҫ тӗлӗшӗнчен сиен кӳреҫҫӗ, мӗншӗн тесен «ҫемьене пенси илес правӑсӑр тӑратса хӑвараҫҫӗ», теҫҫӗ.

«Сообщения Верховного Командования» хаҫатӑн 87-мӗш номерӗнче интереслӗ темиҫе ыйтусемпе ответсем пичетленсе тухнӑ. Пӗр ефрейтор, сӑмахран, ҫапла ыйтать: «Тыткӑна лекнӗ поляк салтакӗсене Российӑна хирӗҫ вӑрҫтарма тата ҫапла тунипе нумай нимӗҫсен юнӗпе пурнӑҫне сыхласа хӑварма май килмест-ши?». Аяларахра эпир ҫак ыйту ҫине панӑ ответӑн текстне илсе кӑтартатпӑр: «Польшӑн тыткӑна лекнӗ салтакӗсем Германире тӗрлӗрен ӗҫсенче ӗҫлеҫҫӗ. Эпир вӗсенне хӑнӑхса ҫитрӗмӗр, ҫав работниксем тӳлевсӗрех ӗҫлеҫҫӗ, тӳлевсӗр ӗҫлекен ҫак ӗҫ вӑйӗ Германишӗн усӑллӑ пулнипе эпир питех те кӑмӑллӑ. Анчах та тимсӗрлӗхрен сыхланас пулать. Пӗрпӗр самантра поляксем активлӑ выступленисем тума пултараҫҫӗ. Пирӗн куҫсене хупма юрамасть. Вӑрҫӑра тыткӑна лекнӗ поляксене хӗҫпӑшал шанса пама юрамасть, мӗншӗн тесен ҫав хӗҫпӑшала вӗсем пире хирӗҫ ҫавӑрма пултараҫҫӗ».

* * *

Германин оккупациллӗ влаҫӗсен тискер репрессийӗсене пӑхмасӑрах, Бельгире фашизма хирӗҫле движени ытларах та ытларах сарӑлса пырать. Нимӗҫсен ҫар заказӗсене рабочисем часчасах пурнӑҫа кӗртмесӗр тӑраҫҫӗ. Бельгире чи пысӑк заводсем шутланакан Коккериль завочӗсем нимӗҫ ҫарӗ валли васкавлӑ заказсем илсен, заводра ӗҫлекен рабочисемпе инженерсем забастовка пуҫласа янӑ. Нимӗҫ командованийӗ дирекцине тата цехсен начальникӗсене арестленӗ, вӗсене саботаж организациленӗ тесе айӑпланӑ. Ӗҫе тухакан кашни рабочинех нимӗҫсем ӗҫ укҫине икӗ хут ӳстерсе пама пулнӑ. Анчах та пӗр бельгиец рабочи те завода пыман.

Бельги халӑхне террорпа хӑратса ӳкерме хӑтланса, нимӗҫсем Бельги патриочӗсене пере-пере вӗлереҫҫӗ тата тӗрмесене хупса лартаҫҫӗ. Германин оккупациллӗ влаҫӗсем ҫак кунсенче виҫӗ бельгиеца асаплантарса вӗлернӗ, вӗсене «нимӗҫсен боеприпассем усракан склачӗсене вут тӗртсе ярас ӗҫе организациленӗ тата ҫар объекчӗсене взрыв туса аркатма хатӗрленнӗ», тесе айӑпланӑ.

Колхозницӑсем пур ӗҫре те малта пыраҫҫӗ

ВӐРМАР. «Париж Коммуни» колхозӑн кашни членӗ ялхуҫалӑх ӗҫӗсене вӑхӑтра туса тӑван ҫӗршыв оборонине тӗреклетме пулӑшать. Колхозниксемпе колхозницӑсем тӑрӑшса ӗҫленипе, колхоз кӗрхипе ҫурхи тырӑсене 14 кун хушшинче вырса пуҫтарчӗ. Екатерина Степанова кулленех нормӑна 219 процент таран тултарса пычӗ. Красноармеец арӑмӗ А. Григорьева юлташ кунне 19 лав таран кӗлте кӗртет. Колхоз кӗрхи тырӑсене капана хывса пӗтерчӗ те ӗнтӗ. Василий Кузьмичӑн икӗ ывӑлӗ Хӗрлӗ Ҫарта, хӑй хуралҫӑ пулса ӗҫлет, ҫав вӑхӑтрах кӑнтӑрла капан хывать.

Колхоз ҫитес ҫулхи вӑйлӑ тырпулшӑн та ҫине тӑрса кӗрешет. Кӗрхи тырӑсене пысӑк пахалӑхпа акса хӑварнӑ, халӗ хӗрсех ҫӗртме сухи тӑваҫҫӗ.

И. САПАРКИН.

ПИРĔН ВĂЙСЕМ ЎСЕÇÇĔ

Совет Союзне хирĕç Германире пĕртте кăмăлламан вăрçа пуçласа, Гитлер ССР Союзне хăвăрт вăйсăрлатма, вăрçа çиçĕм пек хăвăрттăн вĕçлеме, ССР Союзне ытти çĕршывсенчен пĕтĕмĕшпех уйăрса пĕччен тăратса хăвarма, ăна хирĕç «хĕреслĕ поход» çĕклеме ĕмĕтленнĕ. Çак тĕллевсенчен пĕрне те Гитлер пурнăçа кĕртеймерĕ.

Икĕ уйăх хушши пыракан вăрçăра, Хĕрлĕ Çара хирĕç пулнă çапăçусенче вилнисене, аманнисене тата тыткăна лекнисене шутласан, Гитлер икĕ миллион çын ытла çухатнă, — Гитлер тĕнчери халăхсене хирĕç туса пыракан юнлă вăрçăсен **мĕнпур тăршшĕнче** 2.930 пин çын çухатнă пулнă. Кушута Испанири интервенци вăхăтĕнче, Польшăпа, Норвегипе, Францие хирĕç вăрçнă çĕрте, Африкăпа Балканри вăрçăра пулнă çухатусем, сывлăшран пырса тапăннă вăхăтсенче тата ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçăра пулнă çухатусем кĕреççĕ. Апла пулсан, **Гитлер хăйĕн пĕтĕм юнлă авантюринче çухатнă çынсен мĕнпур хисепĕн виçĕ пайĕнчен иккĕшне ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçăн икĕ уйăхĕ хушшинче çухатнă.** Çак вăрçăн виççĕмĕш е тăваттăмĕш уйăхĕсем унщăн телейлĕрех пулĕç теме мĕнле шанчăксем пулма пултараççĕ унăн?! Пачах урăхла марши, — унăн çухатăвĕсем татах та ытларах пысăкланмĕç-ши? Мĕншĕн тесен халь вăл фронта питĕ вăрăма тăсса ячĕ, тăшман тылĕнче халь партизансен пиншер отрячĕсем çĕмĕрсе çÿреççĕ, пĕтĕм совет халăхĕ хăйĕн мĕнпур вăйне тăшмана отпор пама мобилизацилет, нимĕçсем оккупациленĕ çĕршывсенче мĕнпур халăх вăрçин çулăмĕ вăйлансах пырать, Англипе Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсен вăйĕсем Гитлер çарне татăклăн пырса çапмашкăн кулленех ÿсе пыраççĕ.

Германи империализмлă пĕрремĕш вăрçă вăхăтĕнче хĕвелтухăçĕнчи фронтра мĕнле çухатусем тÿснине те аса илме кирлĕ. Ун чухне **тăватă çул хушши** тăсăлнă вăрçăра, хĕвелтухăç фронтĕнче вилнисемпе аманнисене пĕрле шутласан, нимĕçсем 2 590 пин çын çухатнă, анчах халĕ ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçăра **икĕ уйăх хушшинчех** нимĕçсем икĕ миллион çын ытла çухатнă. Апла пулсан, **нимĕçсем ССР Союзне хирĕç 1941 çулта икĕ уйăх хушши вăрçнă вăхăтрах империализмлă пĕрремĕш вăрçăра хĕвелтухăç фронтĕнче тăватă çул хушшинче çухатнă çынсен пĕтĕм хисепĕн виçĕ пайĕнчен икĕ пайне ытла çухатнă.**

Совет Союзне хирĕç вăрçă пуçланă чух Гитлер çăмăл çĕнтерÿ тума ĕмĕтленнĕ. Вăл вăрçă вăраха тăсăласси çинчен шутламан. Анчах та халĕ фашистла тискер-кайăксем хăйсен чĕрнисемпе мĕнле тарăн путса ларни пуриншĕн те паллă. Çук ĕнтĕ, вĕсем хăйсен чĕрнисене каялла туртса кăларма пултарас çук, çав бандитсен хăйсем тытса илме тĕллесе хунă пирĕн çĕршывăн аслă хирĕсенчех пĕтмелле пулать! Гитлер хăйĕн юнлă çулйĕрне пуçланă чухне вăрăм пуçлă, таса юнлă ариецсене валли «пурăнмалли вырăн» пушатма славянсене — вырăссене, украинецсене, белоруссене, поляксене, чехсене, югославсене, болгарсене тата ыттисене унăн сахалтан та 20 миллион çын вĕлермелле, тесе пĕрре кăна мар каланă. Çав ĕç валли темиçе миллион нимĕçе, халăхăн чи лайăх пайне вилме хăваласа ярасси умĕнче пĕр минутлăх та чарăнса тăрас çукки çинчен вăл хăйĕн преступленийĕсене тума пулăшакансене пĕрре кăна мар каланă. Халь ĕнтĕ вăл темиçе миллион нимĕçе вĕлерчĕ, анчах хăйĕн тĕллевĕсене пурнăçа кĕртеймерĕ, кĕртме те пултарас çук.

Фашистсен банди мĕн çине шанатьха, тата мĕн çине шанса тăма пултарать? Вăл ССР Союзне хирĕç «хĕреслĕ поход» тума ĕмĕтленни çавтери намăсла арканса кайрĕ. Унăн çиçĕмле вăрçă планĕсене тĕп туса хунă. Германи çарне çĕнтерме çукки çинчен калакан юмаха тăрă шыв çине кăларса сирсе янă. Фашистла «идеологии» тата фашистсен çарĕн пĕтĕм çĕрĕклĕхне, пур тĕреклĕр вырăнĕсене пĕтĕм тĕнчери халăхсем умĕнче уçса кăтартса панă. Тăшманăн кĕтĕвĕнче ыранхи кун пирки хыттăнах шикленсе ÿкни палăрать ĕнтĕ. Этемлĕхĕн чи усал та хаяр тăшманне халăхсем чи хăрушшăн суд тăвас кун тÿррĕнех сывхарса килет. Фашизма кураймании çуллĕ тусем çинчен йăванса анакан юр катрамĕ пек ÿссе пырать, пусмăрта пурăнакан çынсен аллисем хытăран хытă чăмăртанаççĕ. Çав аллăсем хĕçпăшал патнелле туртăнаççĕ. Тăшмана татăклăн çапса аркатмалли вăй никам тытса чараймиа ÿссе пырать. **Тăшман мĕнпур вăйĕнчен малалла кайма туртăнать, мĕншĕн тесен ăна чарăнса тăма хăрушă, мĕншĕн тесен чарăнса тăни хăй вăйсăрланса çитнине пĕлтерет, мĕншĕн тесен чарăнни уншăн каялла чакма кирлине пĕлтерет.** Хыçра ăна вăл çаратса çука хăварнă, чыссăрлатнă миллионшар çынсем кĕтеççĕ; хыçра ăна фашистсен банди хуçа пулса тăнине пула нумай асап тÿснĕ халăх пурăнакан, выçăхса çитнĕ Германия кĕтет.

Нумай пулмасть, тыткăна лекнĕ нимĕç офицерĕсем воззвани пичетлесе кăларчĕç, унта вĕсем çапла çыраççĕ: «Российăна хирĕç пыракан вăрçăра Германи çарĕ юн юхтарса вилсе пĕтет. Çак вăрçăн пуласлăхĕ çук. Вăл катастрофăпа кăна пĕтме пултарать, çав катастрофăпа танлаштарсан 1918 çулти катастрофа ача вăййи çеç пулса тăрать». Германи çарĕн, Германи фашизмĕн çак катастрофи нимĕнпе чармалла мар вăйлăн сывхарса килет ĕнтĕ.

«Вăрçăсен историйĕ çакна кăтартса парать: вăрçă пынă вăхăтра вăйсем ÿсе пынă государствăсемпе çарсем яланах çĕнтернĕ, вăрçă вăхăтĕнче вăйсем пĕтсе пынă государствăсемпе çарсем поражени тÿснĕ». Фашизмăн вăйĕсем пĕтсе пыраççĕ. Анчах пĕтĕм тĕнчери фашизма хирĕçле коалици ÿсе пырать. Фашизмăн масар шăтăкĕ çине ăвăс юпа çапса лартакан демократиллĕ государствăсен коалицийĕнче чи хăватлă вăйсенчен пĕри—ССР Союзĕнчи халăхсем, вĕсене ертсе пыраканни — вырăс халăхĕ пулса тăраççĕ.

* * *

Пирĕн вăйсем ÿсеççĕ. Тăшманăн вăйĕсем пĕтсе пыраççĕ. Август уйăхĕн малтанхи виçĕ эрнийĕ хушшинче кăна Хĕрлĕ Çар кашни хулана, кашни яла, совет çĕрĕн кашни вершукне хÿтлесе çапăçнă чух, Германи çарĕсем танксен 12 дивизине, пехотăн 37 дивизине, 8 моторизованнăй дивизине, тĕрлĕ дивизисен пехотин 20 ытла полкĕсене, фашистсен пехотин ударлă чаçĕсем пулса тăракан темиçе «СС» дивизине, ударлă çĕнĕ дивизисене, çав шутрах румынсен темиçе дивизине те çухатнă. Çапăçусем хыççăн нимĕçсен нумай дивизийĕсен номерĕсем çеç тăрса юлнă.

Нимĕçсен мĕнле çухатусем пулни нимĕçсен хăйсен нумай пĕлтерĕвĕсенчен те курăнать. — Акă ĕнтĕ, эпир Гомеле çитрĕмĕр, — тесе çырать арăмĕ патне Мюнхене хăйĕн яма ĕлкĕреймен çырăвĕпе пĕрлех Гомель патĕнче тыткăна лекнĕ фельдфебель. — ...Вунă кун каярах эпир ротăра 138 çын пулнă. Халь пирĕн 18 çын çеç юлнă. Паян эпир кунĕпех Гомель тăрăх сана валли парне яма тата хамăр выçă хырăмсене тăрантарма мĕн те пулин тупас шанчăкпа çÿрерĕмĕр. Çук! Хулара нимĕн те çук. Садсем пулсан, вĕсем те панулмисĕр...

Генерал-майор Березовский, Гомельшĕн нумай кун хушши пулса пынă çапăçусем çинчен çырса, çакна пĕлтерет: нимĕçсем, вилнисемпе аманнисене пĕрле шутласан, çынсем 80 пине яхăн, танксем 200 яхăн, темиçе çĕр оруди, пиншер автомашина, самолетсем 100 яхăн çухатнă. Çавăн пек тÿлеме тивнĕ фашистсен командованийĕн Гомельшăн.

Икĕ уйăх хушшинчи çапăçусенче Хĕрлĕ Çар хурçă пек хĕрсе çирĕпленчĕ. Танкистсем, артиллеристсем, пехотинецсем, кавалеристсем, саперсем, летчиксем, моряксем, связистсем — пур тĕрлĕ войскăсемпе чаçсем те паттăррăн çапăçаççĕ. Вĕсен паттăрлăхĕпе хăюллăхĕ, вилĕмрен хăраманни пĕтĕм тĕнчери халăхсене хавхалантарса тĕлĕнтерет, тăшмана çавтери хăратать. Тăшман пирĕн пехотăн штыксемпе тăвакан атакисенчен хăрать, вĕсенчен пăрăнма тăрăшать. Тăшман çĕрлехи çапăçусенчен хăрать. Фашистсен летчикĕсем сывлăшра пирĕн соколсене хирĕç çапăçассинчен часчасах пăрăнаççĕ. Тăшман пирĕн моряксем пыра-пыра çапнисене тÿссе курчĕ ĕнтĕ. Ултă эрне хушшинче вăл пĕр хĕвелтухăç фронтĕнче кăна хăйĕн подводнăй лодкисенчен 10 процентне яхăн çухатрĕ, транспортлă парохочĕсене, миноносецĕсене тата ытти карапĕсене темĕн чухлĕ çухатрĕ. Мускав çинче тата Мускав патнелле пынă çĕрте пĕр уйăх хушшинче кăна 128 самолет çухатса, нимĕнле паллă ĕçсемех те тăваймарĕ.

Пирĕн çын резервисем питех те нумай. ССР Союзĕнчи арçынсен йышĕ Германири арçынсен йышĕнчен икĕ хут та ытларах. Çак юлашки çулсенче Германири çамрăксем выçă пурăннипе хавшанă пулсан, пирĕн çĕршыври çамрăксем — вăйлă, сывă, хăюллă, хăйсем мĕншĕн çапăçнине пĕлекенскерсем, вĕсем çарăн питех те паха составĕ пулса тăраççĕ, вĕсем халь хамăрăн аслă ĕмĕтсемшĕн геройла çапăçаççĕ.

Халăх ополченийĕн вăйĕсем те ÿссех пыраççĕ. Халăх ополченине пĕтĕм тĕнчери империализмлă пĕррмĕш вăрçăра тата граждăн вăрçинче пулнисем, рабочисем, служащисем кĕреççĕ. Ученăйсем хăйсен лабораторийĕсене, кафедрисене хăварса алла винтовка тытаççĕ. Пирĕн социализмлă аслă çĕршывăн пур облаçĕсемпе республикисенчен те вăрçă пынă çĕрелле пухăнса пыракан халăх ополченийĕн çак аслă вăйне тăшман лайăх туйса илетха.

Пирĕн çĕршывăн мĕнпур республикисемпе облаçĕсенче те никам çĕнтереймми хăватлă вăй ÿссе хăпарать. Фабрикăсемпе заводсенче рабочисемпе работницăсем мĕнпур вăйпа, икшер те виçшер норма тултарса хастарлăн ĕçлеççĕ. Колхозниксемпе совхозсен хирĕсенчен пуян тырпул пухса кĕреççĕ. Хĕрсем, çамрăк арçын ачасем фронта тухса кайнисен вырăнне тăраççĕ, трактористсем, комбайнерсем пулаççĕ, станоксем умĕнче ĕçлеççĕ. Сталин юлташ, винтовкăсем, пулеметсем, орудисем, патронсем, снарядсем, самолетсем ытларах туса кăлармалла тесе чĕнни — массăсен лозунгĕ, вĕсен ĕçĕсен программи пулса тăчĕ.

Пирĕн çĕршывăн вăйĕсемпе средствисем шутласа кăлармалла мар нумай. Эпир хамăр çĕршывăн пурнăçĕшĕн паллă вырăн йышăнса тăнă чылай облаçсемпе хуласене çухатни мĕн тери йывăр пулнине пытармастпăр, çак йывăрлăха чакармастпăр та. Анчах большевикла партин, совет правительствин аслăлăхне пула, Сталин юлташ туса хатĕрленĕ виçĕ пятилеткăн çавтери чаплă планĕсене пурнăçа кĕртнине пула, пирĕн çĕршыв тăшман пырса çитме пултарайман металлурги, хими базисем, машинăсем тăвакан, нефть паракан, çĕкăмрăкĕ кăларакан базăсем çĕнĕрен турĕ. Çак мĕнпур хăватлă резервсене те тăшмана хирĕç яма, тăшмана татăклăн пырса çапма тылра миллион çынсем икшер, виçшер хут ÿстернĕ хастарлăхпа ĕçлеççĕ, малашне те ĕçлĕç.

Пирĕн вăйсем ÿсеççĕ. Тăшман вăйĕсем чакаççĕ.

* * *

Тăшманăн тылĕнче, ССР Союзĕн вăл оккупациленĕ районĕсемпе облаçĕсенче партизансен нумай пинлĕ çарĕ ÿсе пырать. Вĕсем хушшинче совет правительстви наградăланă паллă çынсем те сахал мар ĕнтĕ, — сăмахран Совет Союзĕн Геройĕсем Бумажков, Павловский юлташсем, Хĕрлĕ Ялав орденĕпе наградăланă Царенков, Маханьков тата ыттисем те.

Тăшманăн тылĕнче пĕтĕм халăхăн партизанла вăрçи сарăлса пырать. Партизансене пĕтĕм халăх пулăшать.

Вĕсем тăшмана пысăк сиенех кÿреççĕ, унăн коммуникацийĕсене çĕмĕрççĕ, продовольстви, горючи тиенĕ обозсене тытса илеççĕ, бензин цистернисене, боеприпассем тиенĕ обозсене взрыв туса сывлăшалла сирпĕтеççĕ, штабсене çĕмĕрсе аркатаççĕ, тыткăна илеççĕ, фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсене вĕлереççĕ, кĕперсене ишĕлтереççĕ, нимĕç çарĕсене пĕрмаях хăрушлăхра тытаççĕ. Вĕсем кучухнехи хĕçпăшалсемпех хĕçпăшалланнă, ăна вĕсем час-часах тăшманран туртса илеççĕ. Уйрăм отрядсем ĕнтĕ вуншар танксене пĕтернĕ, фашистсен çĕршер салтакĕсемпе офицерĕсене вĕлерсе тăкнă.

Партизансем хăйсен опытне ÿстерсех пыраççĕ, вĕсем тăшманшăн ытларах та ытларах хăрушлăх кÿрекен вăй пулса пыраççĕ, — çакна ĕнтĕ халь тăшман та пытарма пултараймасть.

Тыткăна илнĕ салтаксемпе офицерсен хăйсен тылри положенийĕ кунран кунах начарланса пыни çинчен каласа пама тивет. Партизансем тăшмансене питех те хытă хăратаççĕ, çавăнпа та тăшмансем ÿссех пыракан шиклĕхе пытарма пултараймаççĕ.

Ефрейтор Биркбауэр июлĕн 12-мĕшĕнче хăйĕн Польди ятлă савнă хĕрĕ патне çапла çырнă:

«Эпир яланах выçă, продовольстви вăхăтран вăхăта çеç илсе килеççĕ, мĕншĕн тесен çулсем питĕ япăх, тата чакса пыракан вырăссем пĕтĕмпех çунтарса хăвараççĕ. Эпир темиçе çĕр улми тупсан, тата вырăнти халăхран темиçе типĕ çăкăр татки туртса илме пултарсан телейлĕ пулатпăр вара. Кун çумне тата çакна хушса каламалла: пирĕн пурнăç кунта пур çĕрте те хăрушлăхра тăрать. Партизансем кăнтăр кунĕнчех пирĕн колоннăсем çине пересçĕ... Эпĕ çак тамăкран, çак ылханлă Российăран хăçан та пулин киле чĕррĕн таврăнас шанчăк сахал манăн. Эпир кунта мĕн тÿссе ирттерни çинчен эсир тавçăрса илме те пултараймастăр».

Мĕн калас-ха пирĕн ефрейтор Биркбауэрпа мĕнпур нимĕç фашисчĕсене? Эпир сире чĕнмен. Чĕнмен хăнасене эпир хăйсене тивĕçлĕ пек кĕтсе илетпĕр. Халлĕхе чĕрĕ чухне хăвăрăн Польдисем патне тухса ыткăнăр, тухса ыткăнмасан хăвăра валли пирĕн çĕршывăн анлă хирĕсенче вилĕм шăтăкĕ тупатăр.

Часах çавăн пек кун çитĕ: таттисĕр çапăçусенче вăйсăрланса çитнĕ, выçăпа аптранă, пурте кураймаи нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсем миллионшар çынсен стройĕ витĕр тухĕç, çавсем фашистсен хăйсем ыттисене валли алтса хатĕрленĕ масар шăтăкĕ патнелле хăваласа пырĕç.

* * *

Пирĕн вăйсем пĕтĕм тĕнчипех ÿсеççĕ.

ССР Союзĕн Англи хушшинче гитлерла Германие хирĕç пĕрле кĕрешесси çинчен тунă килĕшÿ; СССР правительствипе Чехословаки тата Польша правительствисем хушшинче тунă килĕшÿ; США президенчĕ г-н Рузвельт тата Англин премьер-министрĕ г-н Черчилль Сталин юлташ патне чĕртаварпа хĕçпăшала валеçесси пирки, çак виçĕ демократиллĕ çĕршывсен ресурсĕсемпе гитлерла Германие хирĕç пĕрле кĕрешнĕ çĕрте хăçан тата ăçта лайăхрах усă курас ыйтăва сÿтсе явма Мускавра ССР Союзĕн Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсен тата Англин представителĕсен совещанине пухасси пирки сĕнсе янă послани, — çаксем пурте фашизма хирĕçле вăйсем ÿснине, вĕсем пĕрлешнине кăтартакан фактсем пулса тăраççĕ.

Г-н Рузвельтпа г-н Черчилль Сталин юлташ патне янă посланинче çапла каланă:

«Эпир хальхи вăхăтра Сире пуринчен ытла кирлĕ запассене чи нумайрах парасси пирки пĕрле ĕçлетпĕр. Тиенĕ нумай пароходсем пирĕн портсенчен тухрĕç те ĕнтĕ, ыттисем çывăх вăхăтрах тухаççĕ».

Çапла вара гитлерла Германие хирĕç пит те хăватлă коалици тунă, унта ССР Союзĕ, Англия тата Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсем кăна мар пĕрлешсе ĕçлеççĕ, ытти мĕнпур çĕршывсенчи халăхсемпе оккупациленĕ çĕршывсенчи халăхсем те çав коалици патнелле ытларах та ытларах туртăнаççĕ, ăна кăмăллаççĕ, ăна пулăшма тăрăшаççĕ.

Пирĕнпе пĕр шухăшлă пулнă движени сарлакан аталаннине эпир Англипе США-ра, Канадăра тата Кăнтăр Америка çĕршывĕсенче, Индире, Африкăра, Китайра, Австралире, пĕтĕм Европăра куратпăр. Монтевидеора (Уругвай) Совет Союзне пулăшас лозунгпа 70 пин çынлă демонстраци пулса иртнĕ. Нумай йышлă митингсемпе демонстрацисем Латински Америкăри пур çĕршывсенче те, США-н пур штачĕсенче те, Англири пур графствăсенче те пулса иртнĕ. Пĕр Эдинбургра кăна (Шотланди) Совет Союзĕпе туслă пулассишĕн 50 митинг туса ирттернĕ. Кубара Хĕрлĕ Çара валли 40 пин михĕ сахăр тата пĕр миллион сигара пухассине организацилеççĕ. Британири углекопсен федерацийĕ фашистла агрессие хирĕç кĕрешекен вырăс рабочийĕсем валли 70 пин фунт стерлинг ытла янă. Транспортри рабочисен пĕтĕм тĕнчери федерацине кĕрекен моряксем темле хăрушлăх пулсан та Совет Союзĕ валли каякан таварсене совет порчĕсене тата ытти портсене те илсе çитерме хатĕрри çинчен каласа панă. Чилире рабочисем ССР Союзне валли селитрăпа пăхăр тиенĕ пароходсене ярас ĕçе организацилеççĕ; Токопильяра (Чили) Хĕрлĕ Çар валли парнесем илме 35 пин песо пухнă. США-ра ССР Союзне медицинăллă пулăшу паракан Америка комитечĕ тунă. Унăн председателĕ г. Картер çав комитет Совет Союзне ямалли медикаментсем тата хирурги инструменчĕсем илме халех пĕр миллион доллар пухма пысăк кампани пуçласа яни çинчен пĕлтернĕ.

Совет Союзне пулăшас хăватлă движение кăтартакан фактсен пĕр пĕчĕк пайне çеç илсе кăтартатпăр эпир кунта. Совет Союзĕнче хăйĕнче те **ССР Союзĕн оборона фончĕ** кулленех кунах ÿссе пырать. Çакă та гитлерла Германие хирĕç кĕрешме пирĕн вăйсем пит те хăватлăн ÿссе пынине кăтартать.

* * *

Вăрçăн виççĕмĕш уйăхĕ пырать. Кĕрешÿ пит те анлă çĕр талкишĕнче пырать. Çав кĕрешÿ пирĕн çĕре тапăнакан тăшмана çĕнтермешкĕн халăхăн мĕнпур вăйĕсене пухма хушать. Тăшман эпир малашне мĕнле пыра-пыра çапнине туйса илĕ-хе, хăйне мĕнле çапассине вăл хăй вăрçăн малтанхи икĕ уйăхĕ хушшинче тунă çухатусем тăрăх та туйма пултарать. Ăна мĕнле пулсан та часах туйтарма мĕн кирлине эпир пурне те тăвăпăр.

Совет Союзĕн пĕтĕм тĕнчери тусĕсем татах та ытларах хастарлăхпа, тата тимлĕрех ĕçлеччĕр ĕнтĕ. Тăшмана вирлĕн те татăклăн çапса аркатассине вăраха ан яччăр. Çавна валли кирлĕ средствăсене мобилизацилес ĕçе васкатчăр. Мĕнпур тĕнче кураймн фашизма эпир мĕн тери хăвăртрах аркатăпăр, çухатусем çавăн чухлĕ сахалтарах пулĕç. Çак тĕрĕс ĕçре Совет Союзне пулăшасси мĕн тери вăйлăрах пулĕ, Гитлер бандичĕсен çарĕ тата тапăнма ĕмĕтленекен çĕршывсемшĕн хăрушлăх çавăн чухлĕ хăвăртрах сирĕлĕ. Çавăн пек хăрушă тăшмана хирĕç кĕрешекен совет çыннин лăпланса ларни пулма пултараймасть. Фашизма çапса аркатассишĕн тăрăшакан çынсен никамăн та нимĕн чухлĕ те лăпланса ларни пулма пултараймасть. Кашнинех пирĕн вăйсене малалла ÿстерсе пырассишĕн ĕçлемелле. Вăл ÿсĕме хăвăртлатас пулать, вара хура-хăмăр чумаран хăтарнă çĕр çинче творчество, строительство валли миллионшар пурнăçсене упраса хăварма май пулĕ.

ЕМ. ЯРОСЛАВСКИЙ.

Двухсотниксем

Сергей Тивиков, Царегородцев, Синяков юлташсем Йĕпреçри «Кооплеспром» промартелĕнчи паллă стахановецсем. Вĕсем икĕ-виçĕ çул ĕнтĕ нормăна куллен 200 процентран кая мар тултарса пыраççĕ, вăхăчĕ-вăхăчĕпе вĕсем ĕç планне 300 е 400 процент таранах пурнăçлаççĕ.

Ку юлташсем изобретени енĕпе те калама çук паха çитĕнÿсем турĕç. Царегородцевпа Синяков тунă приспособленисене кăшни цехрах тĕлпулма пулать. Вĕсем ĕçе çăмăллатса унăн тухăçлăхне тата пахалăхне нумай ÿстереççĕ.

Юлашки вăхăтра цехсенчи ĕçе çĕнетсе урăхлатнă хыççăн Тивиков юлташ çĕнĕрен калама çук паха изобретени шухăшласа кăларчĕ. Царегородцев çав изобретенине çĕнетсе, лайăхлатса малтанхинчен 2—2,5 хут ытларах продукци туса кăларакан станок турĕ.

Халĕ вăл станокпа Царегородцев юлташ хăй ĕçлет. Вăл кулленхи нормăна 300 процент ытла пурнăçласа пырать. Юлашки вăхăтра Царегородцев хăй тунă станокпа çамрăксене Баласовпа Куршев юлташсене ĕçлеме вĕрентрĕ. Юлашки икĕ-виçĕ кун хушшинче Баласов сменăра 70 штука деталь туса кăларас вырăнне 150 штука, Куршев 140 штука туса плана 200-шер процент ытларах тултарма пуçларĕç.

Стахановец Синяков çĕнетсе лайăхлатнă станокпа двухсотница Шуркина юлташ ĕçлет. Питĕ ответлă заказсене Шуркина юлташ пысăк пахалăхпа тата планран икĕ хут ытла ÿстерсе ĕçлет.

В. АНДРЕЕВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. Огневой рубежра. Кĕçĕн лейтенант Борисов юлташ ертсе пыракан подразделенири боец Ю. М. Фролов противник килнине сивĕччĕн сăнаса тăрать.

Л. Михайлов фотоÿкерчĕкĕ (ТАСС).

Врачсем фронтра

Пирĕн тăван çĕршыв çине ултавлăн тапăнса кĕнĕ вăрă-хурахсен йыткĕтĕвĕсем,—мĕнпур этемлĕхĕн законĕсене ирсĕррĕн пăсакансем,—тискер-кайăксен намăссăр мухтавĕпе паллă пулса тăчĕç. Гитлерăн çарĕ Европăри кирек хăш çĕршывра пулнă чухне те унăн хыççăн юн йĕрри чăсăлса юлнă, пур çĕрте те фашистсен çулĕ тĕлĕнмелле тискерлĕхпе паллă пулса юлнă.

Вăрçăн та хăйĕн законĕсем пур, тесе шутланă. Акă, çапăçуран аякра врач аманнисем патне пынă. Аманнă çынăн тата врачăн пуçĕ тăррипче хĕç çĕкленĕ салтака мĕнле вăрçăра курнă? Вăрçăсен историйĕ,—хаярлăхсем пулнă пулсан та,—çавăн пек салтака пĕлмен. Анчах вăл килнĕ,—гитлеровец, тискеркайăк манерлĕ «фюрер» вĕрентнĕ салтак, вăл гуманнăй туйăмсен вăхăчĕсем иртсе кайнă, тесе уççăнах пĕлтернĕ.

Хĕрлĕ Хĕрес палли гитлеровецсемшĕн мĕнех вăл? Чарса тăни? Çук, вăл ăна илĕртет. Çав хăравçăсем госпитальсене шыраççĕ. Нимĕç снайперĕсем çапăçу хирĕнче санитарсене сăнаççĕ, вĕсене шыраççĕ. Нимĕç летчикĕсем санитарнăй пĕчченшер машинăсем çине бомбăсем пăрахаççĕ—тĕл пемелли лайăх вырăн!

Пĕррехинче эпĕ О. ялĕ районĕнче медико-санитарнăй батальонăн ĕçне пуçарса яма приказ илтĕм, çур çула çитсен пирĕн пуç тăрринче, сывлăшра тăшман самолечĕсем килсе тухрĕç. Кашни машинăн Хĕрлĕ Хĕрес паллисем пулнă. Фашистла летчиксем çав паллăсене лайăх курнă, мĕншĕн тесен вĕсем аялтан вĕçнĕ. Анчах вĕсем çийĕнчех çаврăнчĕç те Хĕрлĕ Хĕрес паллисем çине тĕллесе, машинăсем çине бомбăсем пăрахма тытăнчĕç. Машинăсем хăвăртрах çул çинчен пăрăнса, вăрмана кĕрсе пытанчĕç. Бандитсем уйăрăлса пăрахса кайман, вĕсем вăрман çине те бомбăсем пăрахнă.

Фашистсен тискер-кайăкла ĕçĕсем пире кашни утăма виçĕ хут сыхланулă тума хушаççĕ. Аманнисене пулăшу пама чаранса тăма палăртнă пункта çитес чухне эпир машинăсене, оборудованисемпе медикаментсене вăрмана е катасем хушшине пăрахса хăваратпăр, халăх пурăнакан пункта пĕчченшерĕн кĕретпĕр. Дозорсем тăратса тухатпăр, вĕсен тăшман самолечĕсем вĕçсе килни çинчен пĕлтермелле. Халăха аманнисем выртакан çурт патне ушкăнпа пухăнса тăма юраманни çинчен асăрхаттаратпăр, унта пирĕн санитарсем те пĕчченшерĕн кĕреççĕ. Çапла майпа сывлăшри бандитсене курăнмалла мар юлатпăр тата аманнисене лăпкăлăх туса паратпăр, сыватьатпăр. Н. ялĕнче эпир темиçе кун хушши пултăмăр, тăшман самолечĕсем ял çине темиçе хутчен вĕçсе пырса шыраса çÿрерĕç, нимĕçсем пире тупма пултараймарĕç.

Аманнă боецсене пулăшма тăрăшни врачсемпе сантирсене фронтра пур йывăрлăхсене те сирсе яма, кирек мĕнле условисенче те ĕçлеме пулăшать. Çакăн пек те пулать: эпир вăрманта чарăнатпăр, çавăнтах красноармеецсен темиçе палаткисенчен операци тумалли вырăн тăватпăр. Пĕр палаткăна туратсем çине каратпăр, тăватă палаткăна айккисенчен çакатпăр, улттăмĕш палаткăна çĕре саратпăр. Врачсем кунĕпех ĕçлеççĕ, апат çиесси тата канасси çинчен мансах каяççĕ. Каç пулать, анчах работниксенчен пĕр пайĕ кăна канма каять, ыттисем айккинелле кайса постсене тăраççĕ, аманнисен канлăхне сыхлаççĕ. Кам та пулсан пострa сывăрса кайни пулман.

Пирĕн медико-санитарнăй батальонра Брик ĕçлет, срочнăй службăри красноармеец, вĕренÿ тĕлĕшпе илсон вăл—врач. Вăл икĕ хутчен хăйĕн пултарулăхне кăтартнă. Нимĕçсем аманнă боецсен группи тăракан яла сасартăк кĕрсе, ăна вăйлăн персе тăма тытăннă. Брик юлташ çухалса кайман, лашасем тупнă та аманнисене пурне те лавсем çине лартса хăрушă мар вырăна илсе тухнă. Тепрехинче вăл аманнисене тылри госпитале илсе пынă. Нимĕçсем шыв урлă каçмаллине çĕмĕрсе тăкса, çыран хĕрне пухăннă çынсем çине снарядсенчен пеме пуçланă. Брик тата шофер Хренов тăшман персе тăнине пăхмасăрах мĕнпур аманнисене хăйсем йăтса юнашар яла куçарнă (машинăна нимĕçсем курма пултарнă). Ун хыççăн Брик шыв урлă каçмалли вырăн патне каялла пынă, нимĕç самолечĕсем бомбăсем пăрахса тăнă тата пирĕн санитарнăй машинăна çĕмĕрсе тăкнă пулсан та, аманнисене пулăшу панă.

Военврач Николаев юлташа пуçланă операциреи нимĕн те пăрахтарма пултараймасть. Çывăхрах нимĕç снарячĕ ÿксе çуралнă вăхăтра та унăн аллинчи скальпел чĕтремест.

Пирĕн коллективра военврач Шепунова çирĕп çын пулнине кăтартса пачĕ. Вăл нихăçан та ывăннине пĕлмесĕр ĕçлет. Кирек мĕнле обстановка пулсан та, унăн сасси пĕр пекех çивĕч, çавăн пек лайăх ĕçлет. Пĕлÿ енчен терапевт шутланакан Шепунова, хирург ĕçне те часах вĕренсе çитсĕ, халĕ вăл хăй тĕллĕнех операцисем тăвать.

Фронтра ĕçлесе совет врачĕсем пирĕн Хĕрлĕ Çарăн боецĕсемпе командирĕсен героизмне кураççĕ. Çакă фронтри кашни медицина работникне çĕнĕ çĕнтерÿсем тума вăй-хăват парать.

Эпир кирек ăçта пырсан та, пур çĕрте те вырăнти халăх—пирĕн пирвайхи помощник. Эпир пире пулăшма ыйтман, вĕсен пулăшăвĕ пур чухне те кирлех мар—пирĕн медико-санитарнăй батальонра вăй çителĕклĕ. Анчах халăх пире пулăшма ыйтни—вĕсем Хĕрлĕ Çара юратнине, унăн аманнă боецĕсемшĕн чĕререн тăрăшнине кăтартса парать. Пире пулăшма чарни—советăн чаплă çыннисене кÿрентерни пулнă пулĕччĕ.

Эпир Д. ялĕнче чарăнса тăма тата аманнисене йышăнма уйăрнă çурта пăхса тухма та ĕлкĕреймерĕмĕр, колхоз председателĕпе икĕ колхозник велосипедсемпе килсе çитрĕç. «Кам сирĕн начальник?»—тесе ыйтаççĕ вĕсем. Эпĕ хам юнашар, операци тумалли пÿлĕме майлаштарнă çĕрте пулнă. Манăн помощник Максимов колхозниксемпе калаçнине стена витĕр илтетĕп. «Сире мĕнле пулăшу кирлĕ?—ыйтаççĕ вĕсем. —Эпир сире савăнсах пулăшма пултаратпăр». Максимов: пурте пур, аманнисене йышăнма çурт та тупнă,—тесе ответлет. «Аманнисем валли утă сармалла мар-и?—тет колхозниксенчен пĕри.—Утă çинче выртма çемçерех». Кайран утăна кăларса пăрахмалла пулать,—тесе калать Максимов. «Ну, мĕн вара?—хирĕçлет колхозник кÿреннĕ пек пулса.—Аманнă боецсемшĕн нимĕн те шел мар. Утă анчах мар, мĕн юлмиччен пурне те паратпăр». Çав вăхăтра эпĕ пÿлĕмрен тухрăм, çуртра пÿлĕмсем тума ыйтрăм. Тепĕр вунă минутăран пĕренесем илсе килчĕç, тепĕр сехетрен вара ĕçне те туса пĕтерчĕç.

Аманнисемпе малтанхи машина çитсенех тăватă колхозница кукăль, сĕт, çăмарта илсе килчĕç. Боецсене тăрантармаллисем—шурă çăкăр, çу, сĕт çителĕклĕ,—терĕм вĕсене. «Илĕр-ха, аманнисем пирĕн çимĕçсене çисе пăхчăр»,—тесе çирĕплетеççĕ. Пирĕн шыв сахал пулнине пĕлсенех, колхозницăсем кĕвентесемпе шыв илсе пыма тытăнчĕç, часах пирĕн резиновăй цистернăна шыв тултарчĕç.

Каçхине колхозницăсем каллех килчĕç. «Канăр-ха, тăванăмăрсем,—тенĕ вĕсенчен пĕри ватă колхозница, санитарсене,—эпир çак çĕрле аманнисем патĕнче хамăр дежурнăй тăратпăр». Колхозницăсене юлма ирĕк панă. Çĕрле эпĕ вĕсене аманнисем патĕнче куртăм. Чирлĕ боец ахлатсанах е çаврăнса выртсанах, хĕрарăм ун патне пĕшкĕнет, выртса тăмалли вырăна майлаштарать тата амăшĕ пек çемçен ачашлать...

Çÿçĕ кăвакарнă колхозница аманнă боец патĕнче çĕр каçиччен куç хупмасăр ларни—акă вăл совет халăхĕн этемлĕх символĕ.

Санитарнăй машина тăрринче çаврăнса çÿрекен тата ун çине бомбăсем пăрахакан фашистла тискер-кайăксем—акă вăл гитлерла Германин варварла сăн-сăпачĕ.

Т. СОЛГАЛОВ.

2-мĕш рангри военврач.

Действующи арми.

Çĕршыв хăватне ÿстерме

ЭЛЕК. Нÿретри Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем тăван çĕршыв оборонине тĕреклетме куллен тăрăшаççĕ. Вĕсем пурĕ оборона фондне 107 ĕçкунĕ, 45 литр сĕт, 75 çăмарта тата укçан чылай пачĕç.

Кунсăр пуçне колхоз пĕр сурăх, 100 çăмарта, 50 литр сĕт, 3 килограмм çăм пама пулчĕ.

Н. ДМИТРИЕВ.

Хамăрăн мухтавлă Хĕрлĕ Çара пĕтĕм совет халăхĕ пулăшать

☆ ★ ☆

Халăхăн çĕнĕ çĕкленĕвĕ

Молотов ячĕпе тăракан колхоз—районра малта пыракан колхозсенчен пĕри. Вăл колхоз чăннипех хăйĕн пĕтĕм ĕçне фронт интересĕсене пăхăнтарса туса пырать. Партипе правительство чĕнĕвĕсене пурнăçа кĕртес çĕрте районра мĕнпур колхозсене пример кăтартать, кирек мĕнле ĕçе те хăй малтан тăвать те, ыттисене хăй пек тума чĕнет.

Хĕл çывхарса килет. Отечественнăй вăрçăн фрончĕсенче Германи фашизмне хирĕç паттăррăн çапăçакан мухтавлă Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем кирлĕ. Ăна халăх туса парать.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухасси çинчен илтсенех, Молотов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем клуба пухăнса ку ыйтăва ятарласа сӳтсе-яврĕç. Сӳтсе-яврĕç те ĕçе тытăнчĕç, Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрикăри работницăсен чĕнĕвне ĕçпе ответлерĕç.

Малтанах колхоз председателĕ Д. Антонов юлташ сăмах илчĕ. Вăл Хĕрлĕ Çар боецĕсен мухтавлă çапăçăвĕ, вĕсен хăюллăхĕпе паттăрлăхĕ çинчен кĕскен каласа пачĕ.—Пирĕн колхоз,—тет Антонов юлташ,—оборона фондне пĕр тонна тырă, пĕр сысна, икĕ тонна пахчи-çимĕç пачĕ. Анчах, тет вăл малалла, Хĕрлĕ Çар валли апат-çимĕç çеç мар, ăшă тумтирсем те кирлĕ, çав эпир пухса паракан ăшă тумтирсем пирĕн боецсен чĕрине, юнне ăшăтса усрĕç, халăхăн хĕрӳллĕ юратăвĕ вĕсене хавхалантарĕ, фашизма пĕтĕмпех сĕмĕрсе тăкма пулăшĕ.

Антонов юлташ боецсем валли ăшă тумтир çĕлеме пĕр тир тата çăм алшиш пачĕ. Колхозниксем пĕрин хыççăн тепри сăмах илеççĕ. Нумай каламаççĕ вĕсем, кĕскен, ăнланмалла, кашниех ăшă тумтирсенчен мĕн те пулсан пĕрик япала пани çинчен пĕлтерет.

— Икĕ ывăлăма фронта ăсатрăм,—тет 60 çулхи колхозница Е. Осипова.—Анчах, ăсатнипе çеç мар, фашизм çĕр çинче текех ан пултăр тесен, пирĕн хамăрăн ывăлсене куллен пулăшмалла. Боецсем валли ăшă тумтирсем пухса парас ĕçе пуçарни питĕ аван, куншăн мухтанмалла çеç. Эпĕ ăшă чулха, пĕр тир, виçĕ метр пир паратăп.

Унтан И. Игнатьев колхозник сăмах илчĕ. Унăн кашни сăмахĕ чĕрене тивет. Вăл çапла каларĕ:

— Гитлер, фашизм тесен çӳç-пуç вирелле тăрать. Тискер ят, этемлĕх курман тискер ĕçсем тăвать вăл. Хĕрлĕ Çар пире çав тискерлĕхрен хӳтлесе хăварассишĕн çапăçать, пирĕн тăвансем фашизма хирĕç хăйсене шеллемесĕр кĕрешеççĕ. Фашистсем халăханне нимĕн те хăвармаççĕ. Çакна пиртен кашниех асра тытмалла. Хĕрлĕ Çара мĕн кирлĕ, çавна пирĕн пĕтĕмпех туса памалла. Çыншăн мар, хамăршăн, ачасен малашлăхĕшĕн.

Темиçе минута хушшинче 43 колхозник 35 чĕр тир, икĕ мăшăр çăмата, ултă мăшăр алшиш, 20 мăшăр çăм чулха, 10 метр пир т. ыт. пани çинчен пĕлтерчĕç. Кунсăр пуçне колхоз хăй 12 килограмм çăм, 10 тир, 10-шар мăшăр çăмран çыхнă алшишсемпе чулхасем, 10 мăшăр аялтан тăхăнмалли ăшă кĕпе тата 5 кĕрĕк пиншак çĕлетсе парать.

Молотов ячĕпе тăракан колхоз пысăк колхоз мар, анчах вăл Хĕрлĕ Çара пысăк пулăшу парса тăрать. Хĕрлĕ Çар валли тесен колхозниксем тем туса пама та хатĕр.

Молотов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем районри колхозниксене чĕнсе çыру çырчĕç. Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ĕç пĕтĕм районĕпе сарăлса пырать.

Сĕнтĕрвăрри. (**Хамăр корр.**).

Ăшă тумтирсем парассĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ, сентябрĕн 13-мĕш. (**Телефонпа**). Ĭалтах фронт валли! Ĭалтах тăшмана çапса салатас ĕç валли!—çакăн пек шухăшпа пурăнаççĕ халь хăвăхтра районри колхозниксем. «Красный Октябрь» колхоз членĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли парне ятне ăшă кĕпе-тумтирсем хатĕрлени çинчен сентябрĕн 10-мĕшĕнче районри «Октябрь ялавĕ» хаçатра статья пичетленсе тухсанах, районри колхозсенче учрежденисенче боецсем валли ăшă тумтирсем хатĕрлесе парас ĕç анлăн сарăлса пырать.

Сентябрĕн 11-мĕшĕнче Нĕркеçри Шмидт ячĕпе тăракан колхоз членĕсен пĕрлехи пухăвĕнче ăшă япаласем хатĕрласа сутса ... Пухура колхозниксем фронта геройла çапăçакан боецсем валли ăшă кĕпе-тумтир пама сăмах пачĕç. Çавăнтах çĕлеме, çăмран 10 мăшăр носки, 10 мăшăр алшиш пама, çăмран тата 10 çĕлĕк хатĕрлеме йышăннă.

Сентябрĕн 12-мĕшĕнче район центрĕнче колхоз председателĕсен пулса иртнĕ пухăвĕ ... Канашлу Шмидт ячĕпе тăракан колхоз членĕсене ... «Красное Сормово» колхоз председателĕ кĕрĕк пиншак ... тир, пĕр çĕлĕк, Шмидт ячĕпе тăракан колхоз членĕ Коновалов пĕр тир, пĕр çĕлĕк, пĕр мăшăр çăм носки, пĕр мăшăр алшиш панă. Учитель Евлампьев юлташ 50 тенкĕлĕх тĕрлĕрен япаласем илсе пама пулчĕ.

П. АРХИПОВ.

* * *

ÇĔМЕРЛЕ. Район предприятийĕсемпе учрежденийĕсенче тата колхозсенче Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрика коллективĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем парса пулăшма чĕнсе каланине сутсе-явнă. Çак пухусенче ăшă тумтирсем урана тăхăнмаллисем хатĕрлесе тытăнчĕç.

Райпотребсоюз боецсем валли ăшă тумтирсем хатĕрлеме тытăннă.

Г. Кузнецов юлташ кĕрĕк пиншак, Носков юлташ пĕр мăшăр çăмата, ватта хупса çĕленĕ фуфайка, райсоюз пайĕнче ĕçлекен Петрова юлташ çăмран çыхнă пĕр мăшăр носки, пĕр мăшăр перчатка, портянкăсем туса илсе панă.

Х. ЛИСИН.

ЕЛЧĔК, сентябрĕн 13-мĕш. (**Телефонпа**). Хĕрлĕ Çар боецĕсене, командирĕсене тата политработникĕсене ăшă тумтирсем парса пулăшас ĕç анлăн сарăлса пырать. Аслă Елчĕкри Ленин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем боецсем валли 25 мăшăр çăмата, 110 мăшăр çăм носки, 120 мăшăр çăм перчатка, кĕрĕк пиншак çĕлеме 250 тир, 35 çĕлĕк, 50 штука портянка, 100 штука алшăлли хатĕрлесе параççĕ.

Район центрĕнчи столовăйĕн пекарнинче ĕçлекен коллективĕ те Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем парса пулăшать. Пекарни заведующийĕ Соловьев юлташ пĕр мăшăр çăмата тата пĕр кĕрĕк пиншак çĕлеме сурăх тирĕсем панă. Çавăн пекех, ытти работниксем 8,5 килограмм çăм, 1 мăшăр носки, 8 тир, 7 мăшăр ăшă перчатка тата çĕлĕксем, фуфайкăсем панă.

Çыхăну конторинче ĕçлекенсем 20 тир, 14 мăшăр ăшă носки тата перчаткăсем, икĕ ăшă кĕпе, 8 мулахай, 5,5 килограмм çăм, пĕр ăшă фуфайка хатĕрлесе параççĕ.

Ф. МАЙКОВ.

* * *

Сентябрĕн 11-мĕшĕнче Чăвашсоюз аппаратĕнче межрайбазăра ĕçлекен работниксен пухăвĕ пулса иртрĕ. Çак пухура Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрикăн работницисем Хĕрлĕ Çара ăшă тумтирсем парса пулăшма чĕнсе каланине сутсе-явнă.

Чăвашсоюз аппаратĕнче ĕçлекен работниксем, пурте пĕр çын пек пулса, Германи фашизмне хирĕç паттăррăн кĕрешекен боецсем валли ăшă кĕпе-тумтир парасшăн, çакăнпа 28, ăшă пĕр çăм носки тата 4 мăшăр, 3 мăшăр çăмата, фуфайка тата ыттисене те хатĕрлесе пама йышăнчĕç.

А. ПЕТРОВА.

Служащисен пулăшăвĕ

Канашлăва чĕннĕ актив пурте пĕр вăхăтра пуçтарăнчĕç. Малтанах палăртса хунă ыйту тăрăх чылай юлташсем тухса сăмах каларĕç. Вĕсем хĕрӳллĕ сăмахĕсенче, пирĕн нумай миллионлă халăх Хĕрлĕ Çара юратнине уççăн курăнса тăрать. Мухтавлă Хĕрлĕ Çар воинĕсем çынçиен фашистсене вăйлăн аркатса пыни, тăшманăн чĕрĕ вăйĕ чакни, красноармеецсене ăшă тумтир парасси,—çаксем пулчĕç тухса калаканасен витĕмлĕ сăмахĕсем.

—Белофинсене хирĕç Хĕрлĕ Çар хаяр çанталăк условийĕсенче çапăçрĕ. Хĕллехи сивĕ çилсем, вăйлă çилтăман пирĕн воинсене çĕнтерӳ тума чăрмантараймарĕç. Мĕншĕн тесен эпир, мĕнпур ĕççыннисем, Хĕрлĕ Çара хавхалантарса тăнă, пирĕн шухăшсем вĕсемпе пĕрле пулнă. Пирĕн кашнин пĕр шухăш: Хĕрлĕ Çара мĕнпур пек майпа пулăшса, тăшмана хăвăртрах çĕнтерсе тăкасси. Пирĕн красноармеецсем валли ăшă тумтирсем хатĕрлесе памалла,—тет Чебторг работникĕ Масленников юлташ.

Вăл хăй пĕр мăшăр çăмата пама пулчĕ. Чебторг сотрудникĕсем Куличев юлташ 2 мăшăр çăмата тата ăшă шарф, Жирнова ăшă перчаткăпа носки çыхса парать. Кунта халлĕхе 30 мăшăр çăмата тата шарфсем, çĕлĕксем, ăшă кĕпесем нумай пама хатĕрлесе хураççĕ.

* * *

Çулйĕр управленинче ĕçлекен пысăк мар коллектив та Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем ярса пама хатĕрленет. М. Морозов юлташ ăшă фуфайка, Б. Кукушкин—çăмата, А. Маслова—ăшă алшишпа носки, В. Кочергин—пĕр мăшăр çăмата тата ваткăллă фуфайка, З. Кирьянова—ăшă çĕлĕк, Ф. Ваганов—пĕр комплект обмундировани тата ыттисем те параççĕ.

Çавăнпа пĕрлех, çулйĕр управленинчи сотрудниксем Хĕрлĕ Çара малалла та пулăшу парса тăма йышăнса хăварчĕç тата чугунçул çинче ĕçлекен ытти работниксене те хăйсен ялалисемпе Хĕрлĕ Çара пулăшса тăма чĕнчĕç.

Заводри митинг

Шăп ĕç пĕтсен, рабочисем пурте митинга пуçтарăнчĕç. Кунта хĕрарăмсем ытларах ĕçлеççĕ. Вĕсен хушшинче хăшпĕрисен упăшкисем, теприсен пиччĕшĕсем, шăллĕсем е тата тăванĕсем Хĕрлĕ Çар ретĕнче пулса, фашизма хирĕç паттăррăн кĕрешеççĕ. Шупашкарти Водопьянов ячĕпе тăракан тирсăран комбинатĕнче кун пеккисем сахал мар. Вĕсем выранне юлнă хĕрарăмсем, халь станок умĕнче, техникăна кĕске вăхăтра вĕренсе çитсе, нормăсене икшер те виçшер хут ытла тултарса пыраççĕ.

Митингра ВКП(б) горкомĕн представителĕ Виноградова юлташ нимĕç фашисчĕсем совет çĕрĕ çине вăрă-хурахла килсе тапăнни çинчен, пирĕн Хĕрлĕ Çар тăшмана вăйлăн аркатса пыни çинчен каласа пачĕ. Кун хыççăн Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрикăри работницăсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтир пама чĕнсе каланине вуласа пачĕç.

Чи малтанах красноармеец арăмĕ, стахановка Анна Каракулова сăмах илчĕ.

— Эпĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă çĕлĕк илсе хутăм, кунсăр пуçне кашни уйăхра хамăн пĕр кунхи ĕç укçине оборона фондне парса тăма пулатăп, терĕ вăл.

— Эпир пурте Хĕрлĕ Çара пулăшу парас шухăш-кăмăлпа çунса тăратпăр. Отечественнăй аслă вăрçăн фрончĕпе тыл хушшинче уйрăмлăх çук. Паян станок умĕнче ĕçлетпĕр пулсан, ыран алла винтовка тытса çапăçма хатĕр. Эпĕ хам енчен ăшă кĕпе паратăп, терĕ, главнăй инженер Людмила Полякова.

Митингра комбинатри комсомол организацин секретарĕ Елена Майорова хĕрӳллĕ сăмах тухса каларĕ.

— Гитлеризм пирĕн çамрăксен телейлĕ кунçулне пĕтерсе лартасшăн хапсăнать. Пирĕн комбинатри çамрăксен, партипе правительство чĕнсен, кирек хăш вăхăтра та тăван çĕршывăн кашни утăмне сыхлама хатĕр пулмалла. Хĕрлĕ Çар боецĕсене хĕллехи вăхăтра ăшă тумтир кирлĕ. Эпир паракан кашни çăмат, фуфайка, çĕлĕк тата ытти те боецсене çапăçура хавхалантарать, тăшмана хăвăртрах çапса аркатма пулăшать. Эпĕ хам енчен пĕр мăшăр çăмата паратăп тата ытти комсомолецсене те çак ĕçе активлăн хутшăнма чĕнетĕп.

Трибуна çине пĕрин хыççăн тепри тухса хăйĕн шухăшне каласа, Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем пама пулать. А. Варакина юлташ шарф, Окунь юлташ ăшă çĕлĕк, носки, портянка; Рыбаков Павел—носки, перчатка, çĕлĕк; Воробьева—фуфайка, çĕлĕк пама пулчĕç. Нумайĕшĕсем памалли япаласене хатĕрлесе хуни çинчен те пĕлтерчĕç.

Тир-сăран комбинатĕнчи рабочисемпе служащисем, инженерно-техническии работниксем пурте пĕр саслăн пулса Хĕрлĕ Çара пулăшу парасси пирки Ленин ячĕпе тăракан фабрикăри работницăсем чĕнсе каланине ырларĕç. Вĕсем хăйсен енчен Хĕрлĕ Çара мĕнпур пек майпа пулăшу пама пулса резолюци йышăнчĕç.

Пухнă тумтирсене йышăнма 5 çынран комисси уйăрса хăварчĕç.

Митинг пысăк çĕкленӳпе иртрĕ.

Н. ЮМАНГАЙ.

Вată патриоткăн парни

Ленинградская урамра пысăках мар магазина пĕр ватăрах хĕрарăм пырса çитрĕ. Вăл хăйĕн япалисене типтерлĕн чĕркесе йăтса пырать. Мĕскер унта, мĕнле кучченеç? Эсир ăна малтанах сиссе пĕлме пултараймастăр. Вăл хĕрарăмăн шухăшне часах туйса илетĕн. Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрикăри рабочисемпе работницăсем, служащисемпе инженерно-техническии работниксем мухтавлă Хĕрлĕ Çар боецĕсене ăшă тумтирсем парса пулăшасси çинчен чĕнсе çырнине вăл хаçат вуласа пĕлнĕ. Унашкал тумтирсене хăш тĕлте илессине те вăл лайăх пĕлет. Çавăнпа та унăн, никамран малтан çитсе, хаклă парнене хăй ятĕнчен тыттарас килнĕ.

— Манăн икĕ ывăл Действующи арминче,—тет вăл.—Эпĕ чылай пулать ĕнтĕ, çак кĕпесене хатĕрлесе хунăччĕ. Анчах ярса пама ниепле те пĕлеймерĕм. Ку кĕпесене вĕсем патне хуть те мĕнле пулсан та çитересчех. Эпĕ ăна обязательно хам ывăлсене памалла тесе каламастăп. Хĕрлĕ Çарти боецсем пурте хамăрăн ывăлăмăрсем. Вĕсене пирĕн телейлĕ çĕршыв пăхса çитĕнтернĕ, вĕсем пирĕн пурлăхшăн, çĕршĕн, халăх ырлăхĕшĕн тискер тăшманпа çапăçаççĕ.

Хĕрарăм, тăшмана ылханса, тутăрне салтать. Шурă тутăрпа чĕркенĕ ăшă кĕпесене кăтартса, хĕрĕ çырнă çырăвне шаларах чиккет. Кĕпесем хушшинче—килте çыхса тунă çăм алшиш.

—Ку алшишпа винтовкăна татах та çирĕпрех тыткалама лайăх пултăр тесе, перчатка пекех лайăх çыхрăм. Актив, манăн алшиша илсе тăхăнакан боец алли вуншар та çĕршер фашистăн пуçне татса ывăттăр,—тет юлашкинчен.

Çĕршыв оборонине тĕреклетме пулăшаççĕ

Сĕнтĕр районĕнчи «Ударник» колхоз кĕрхи тырăсене пĕтĕмпех çапса пуçтарчĕ. Кĕрхи ыраш иртнĕ çулхинчен икĕ хут вăйлă пулнă. Çапла вара кашни гектартан, вăтамăн шутласан, 115 пăт тĕштырă тухнă. Колхоз государствăна тырпул парса татнă. Кунсăр пуçне тăван çĕршыв оборонин фондне 900 литр сĕт, 6 килограмм çăм, 200 çăмарта, 6 килограмм çу, 100 тенкĕ укçан тата пĕр вăкăр парса пулăшрĕ. Колхозниксем заем облигацийĕсем 2.240 тенкĕлĕх панă.

С. МАМАЕВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. **Укерчĕк çинче:** Н-ски чаçри боецсем фашистсем çине переççĕ. (Хĕвеланăç енĕ).
М. АЛЬПЕРТ **фотоӳкерчĕкĕ (ТАСС фотохроники).**

Хĕрлĕ Çара пур енчен те пулăшар

Икĕ уйăх ытларах ĕнтĕ фашистла Германие хирĕç хаяр та вăйлă вăрçă пырать. Германи çарĕ материаллă тата çынсем енĕпе те пысăк çухатусем тунине пăхмасăрах, Гитлер тата унăн банди Совет Союзне хирç çĕнĕрен те çĕнĕрен вăйсем илсе пырать. Тăшман чее, хăрушă тата вăйлă, вăл тĕрлĕрен авантюрăсемпе ирсĕр ĕçсем тăвать. Тăшман вăйĕ кунран-кунах чаксах вăйсăрланса пырать, пирĕн вăй вара ӳсет те çирĕпленет. Совет Союзне хирĕçле «çиçĕмле вăрçăн» планĕсем арканса кайнă хыççăн, юнлă Гитлер Хĕвелтухăç фронтĕнчи хĕллехи кампанине хĕрсех хатĕрленме тытăнчĕ. Çав шутпа Германия оккупациленĕ çĕршывсенче фронта яма кĕрĕк пиншаксене тата ытти япаласене массăллăн тыта-тыта илес ĕçе туса пыраççĕ.

Совет халăхĕ гитлерла бандитсене хирĕç вилĕмле кĕрешет, мĕншĕн тесен вăл ĕç чыслăхшăн, ирĕклĕхшĕн, тăван çĕршыв никама пăхăнса тăрас марришĕн, совет стройĕн пурнăçĕпе вилĕмĕ çинчен пынине лайăх пĕлсе тăрать. Совет халăхĕ, гитлерла çара хирĕç кĕрешес ĕçре йывăрлăхсем пулсан та, çĕнтерӳ пирĕнте пуласине çирĕппĕн шанса тăрать. Çав вăхăтрах эпир тăшмана çĕнтерме çăмăл пулманнине те пĕлетпĕр. Фашистла ирсĕрсене çĕр çинчен йăлтах шăлса ывăтас тесен, пирĕн мĕнпур вăйсене пухмалла, пирĕн куллехи мĕнпур ĕçе фронта пулăшас тата юнлă фашизма çĕмĕрсе тăкас интересĕсене пăхăнтармалла.

Пирĕн çулпуç Сталин юлташ 1941 çулти июлĕн 3-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă сăмахĕнче: «Пирĕн Хĕрлĕ Çара пур енчен те пулăшу парас ĕçе организацилемелле, унăн речĕсене çĕнĕ вăйсем вăйлăн парса тăмалла, ăна мĕн кирлине пурне те парса тăмалла, войскăсем тата çара кирлĕ япаласем тиенĕ транспорта хăвăрт ĕçлеттерессине, аманнисене анлăн пулăшассине организацилемелле», тенĕ.

Сталин юлташ геройла Хĕрлĕ Çара пулăшма пирĕн мĕнпур вăйсене мобилизацилесси çинчен чĕнсе каланине пирĕн халăх тулли кăмăлпа кĕтсе илчĕ. Сталин юлташ чĕнсе каланине ĕççыннисем Хĕрлĕ Çара пур енчен те пулăшассине организациленипе ответлерĕ, пирĕн предприятисем хăйсен ĕçĕсене вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ пек урăхлатса çĕнетрĕç. Совет Союзĕнчи ĕççыннисем пуçарнипе çĕршыв оборонин фодне тума тытăннă. Çак пуçару совет патриотизмне тата ĕççыннисем хăйсен çарĕпе флочĕшĕн çине тăрса тăрăшнине кăтартса парать.

Чăваш республикинчи ĕççыннисем çĕршыв оборонин фондне миллион тенкĕ ытларах укçа, икĕ миллион çурă тенкĕлĕх ытла заем облигацийĕсем тата кунсăр пуçне хаклă япаласем, ялхуçалăх продукчĕсем нумай хывнă.

Мухтавлă Хĕрлĕ Çара пулăшас тĕлĕшпе пулнă халăхăн пуçарăвĕ малалла та сарăлса пырать. Пирĕн çĕршыври ĕççыннисем Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсемпе ăшă кĕпесем пуçтарма тытăнчĕç. Чăваш республикинчи кашни районрах малта пыракан колхозсем, предприятисемпе учрежденисем тата ĕççыннисем Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем пуçтарас тĕлĕшпе пулнă пуçарăва тулли кăмăлпа кĕтсе илчĕç. Вăрнар районĕнчи Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан колхоз членĕсем хăйсен çырăвĕнче Хĕрлĕ Çар валли çăм, темиçе вуншар мăшăр çăмата, 30 мăшăр ытларах ăшă алшишсем, носкисем тата ытти нумай япаласем пухса пама пулни çинчен çыраççĕ.

Сĕнтĕрвăрри районĕнчи Паникасси ялсоветне кĕрекен Молотов ячĕпе тăракан колхоз членĕсен пĕрлехи пухăвĕ 5 кĕрĕк пиншак, 10 мăшăр кĕпе, 10 мăшăр носки, 10 мăшăр алшиш, 12 килограмм çăм, 10 тир уйăрса пама йышăннă тата колхозниксем 35 тир, 25 мăшăр носки, 25 мăшăр перчатка, темиçе вуншар кĕпесем, алшăллисем тата çăматасем пама пулнă. Шупашкар районĕнчи Иккасси ялсоветне кĕрекен «11 лет Чувашии» колхоз членĕсем те çавăн пек решени йышăннă, вĕсем Хĕрлĕ Çар валли 50 тир тата ытти япаласем пухса пама пулнă. Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрикăри рабочисем Чăваш республикинчи ĕççыннисене фронта пулăшас, тăшмана хăвăртрах çĕнтерме хамăрăн боецсемшĕн тăрăшас ĕçе вăйлатма чĕнсе каларĕç. «Боецсене ăшă япаласем, кĕрĕк пиншаксем, çĕлĕксем, çăматăсем, çăм носкисем, алшишсем, ăшă çипуçсем парса тумлантарар», тесе çыраççĕ вĕсем.

Пирĕн республикăри малта пыракан предприятисемпе колхозсен примерĕ тăрăх, пур районсенче те Хĕрлĕ Çар валли ăш тумтирсем пухас ĕç хĕрӳллĕн сарăлса пырать.

Партипе комсомол организацийĕсен задачи—çак ĕçе тивĕçлипе ертсе пырасси. Парти райкомĕсен, ĕççынни депутачĕсен райсовет исполкомĕсен çакна ăнланса илмелле: Хĕрлĕ Çар валли ăшă тумтирсем пухса парасси государствăн пысăк ĕçĕ пулса тăрать, çавăнпа ăна пĕлсе, тĕплĕн ертсе пымалла. Партипе комсомол организацийĕсен çак ĕçе вĕренекенсене, çамрăксене, комсомолецсене, хĕрарăмсене тата районра пурăнакансене пурне те явăçтармалла. Малта пыракан предприятисемпе колхозсен примерĕ тăрăх, ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе ĕçлекен комиссисене кашни предприятире, учрежденире, колхозра тумалла, çав комиссисене кулленех пулăшса, ертсе пымалла. Партипе комсомол организацийĕсен çак кирлĕ мероприяти тавра массăллă-ăнлантарулла ĕçе пуçарса ямалла, вăл ĕçе агитаторсене, интеллигенцине, ялти тата колхозри актива сарлакан явăçтармалла.

Вырăнсенче организациленĕ комиссисен Хĕрлĕ Çар валли çĕнĕ, кивĕ, анчах тăхăнса çӳреме юрăхлă ăшă тумтирсем, çавнашкалах ăшă тумтирсем çĕлемелли материалсем йышăнни çинчен ĕççыннисене тĕплĕн ăнлантарса памалла. Кашни ĕççынни Хĕрлĕ Çар боецĕсене ăшă тумтирсемпе урана тăхăнмаллисем парса пулăшас ĕçе активлăн хутшăнмалла.

Ăшă тумтирсемпе урана тăхăнмаллисене пуçтарассине предприятисенче, учрежденисенче, колхозсенче, кварталсенче тата пысăк сууртсенче тунă комиссисен организацилемелле. Районсенчи тата ялсенчи организацисен руководителĕсен комиссисене практикăллă ĕçре пулăшса пырас пулать. Çитес çывăх кунсенче район центрĕсенче тата вырăнсенче склад тума çуртйĕрсем уйăрмалла. Складсенче ĕçлеме тĕрĕсленнĕ тата ответлă юлташсене уйăрса лартмалла, вĕсен япаласене рассортировка тата упаковка тăвассине йĕркеллĕ туса пымалла.

Пухнă япаласем лайăх сыхланса тăччăр тесен, ăшă тумтирсем паракан çынна, вăл мĕнле япала, мĕн чухлĕ тата япалан пахалăхне кăтартса квитанци памалла. Пухнă япаласем хушшинче юсамалли тумтирсем те пулма пултараççĕ. Ялсоветсемпе райсовет исполкомĕсен комиссисене çавнашкал тумтирсене мастерскойсенче юсаттарса тăхăнса çӳреме юрăхлă тума пулăшмалла. Пухнă япаласем хушшинче тир, çăм та сахал мар пулма пултарать. Райсовет исполкомĕсен пухăнса пынă май вăхăта вăраха ямасăр, тирсене тума, çăма çăматă йăвалама е арлама памалла.

Пирĕн Хĕрлĕ Çара пĕтĕм халăх пулăшни фашизма йăлтах çĕмĕрсе тăкма май парать.

Пурте фронт валли, пурте тăшмана тĕппех çĕнтерме!

А. МАТВЕЕВ.

ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕ.

Обязательствăсене срокчен тултарнипе çĕршыв оборонине тĕреклетер

Колхозсем кăçалхи пуян та вăйлă тырпула ăнăçлăн пуçтарса кĕртеççĕ. Тырпула пухса кĕртес ĕçре колхозниксем хăйсен ĕç хастарлăхне, пултаруллăхне пит те аван кăтартса пачĕç. Уй ĕçне лайăх организациленĕ колхозсем тырă вырнă хушăрах авăн çапас тата государствăна тырă тăратас ĕçе туса пычĕç. Государствăна тырпул тăратас тĕлĕшпе Элĕк, Шупашкар, Советски тата Вăрнар районĕсем лайăх пример кăтартаççĕ. Çак районсем хăйсен умĕнчи обязательствăна çурринe яхăн пурнăçларĕç. Чылай колхозсем государствăна кĕрхи тырăсем парса татнă. Шăхасан районĕнчи Калинин ячĕпе тăракан колхоз 1941 çулшăн государствăна тырă, аш-какай, сĕт-çу, çăм, çăмарта парса татнă. Кусемсĕр пуçне тата оборона фондне пĕр така, 30 пăт тырă панă. Киров ячĕпе тăракан колхоз та хăйĕн обязательствисене срокчен тултарса пырать. Колхоз кăçал вăйлă тырпул пухса кĕнĕ. Кашни гектартан вăтам шутпа 20—22 центнер тĕштырă тухнă. И. Исаев бригади гектартан 27-шер центнер кĕрхи тулă, 28,8-шер центнер урпа пухса кĕрет. Элĕк районĕнчи «IX съезд ВЛКСМ» колхоз августăн 25-мĕш тĕлнех государствăна тырă тата натуроплата тыррине парса татнă. Çавăн пекех «Искра» колхоз та (Комсомольски р.) машинно-тракторнăй станци ĕçлесе панăшăн натуроплата тыррине тӳлесе татрĕ.

Государство умĕнчи обязательствăсене срокра пурнăçлассишĕн кашни колхозăн тата кашни колхозникпе единоличник хуçалăхĕн тăрăшни кирлĕ. Колхозсен государствăна тырă леçсе пама тунă графике пăсмасăр, йĕркеллĕ пурнăçласа пымалла. Ку тĕлĕшпе Вăрнар районĕнчи «Пионер» колхоз кăтартуллă ĕçлет. Вĕсем государствăна тырă леçсе пама ятарласа пĕр звено организациленĕ. Çак звено кулленех заготпункта икĕ хут кайса тырă леçсе парать. Ĕçе çапла организациленине пула колхоз ыраш тата сĕлĕ парса та татнă ĕнтĕ.

Государство умĕнчи обязательствăсене пурнăçлассипе кая юлса пыракан колхозсен ĕçе хăвăртлатмалли кирлĕ. Мĕншĕн тесен, государство умĕнчи обязательствăсене срокра тултарни вăл — колхозниксене ĕçкунĕ тăрăх авансăпа тырпул тата пахча-çимĕçсем вăхăтра валеçсе пама пулăшать. Апла пулин те, хăшпĕр колхозсем çакна шута илмен-ха. График тăрăх, Канаш районĕнчи «1-ое Мая» колхозăн август уйăхĕнче 167 центнер тырă леçсе памалла пулнă, ăна вĕсем пурнăçламан. Çакăн пек çитменлĕхсем малашне пулмалла мар. Государствăна тасă тата типĕ тырă çеç пама тăрăшмалла. Тырă леçсе пама уйăрнă лашасене урăх ĕçе янипе государствăна памалли тырпула леçсе памасăр выртттарма юрамасть.

Государство умĕнчи обязательствăсене пурнăçланă чухне единоличник хуçалăхĕсене те манса хăвармалла мар. Акă, Çĕрпӳ районĕнче чылай колхозсем государствăна кĕрхи тырăсем парса татнă. Çав хушăрах единоличник хуçалăхĕсем мĕнпурĕ те 3 тонна çеç панă. Красноармейски районра та единоличниксем колхозсенчен юлса пыраççĕ. Сентябрĕн 4-мĕш тĕлне вĕсем икĕ тонна çеç тырă леçсе панă.

Пирĕн мухтавлă Хĕрлĕ Çарпа Хĕрлĕ Флот валли ялхуçалăх продукчĕсем çителĕклĕ таранах парса тăрас пулать. Сталин юлташ июлĕн 3-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă чухне пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çара, пирĕн мухтавлă Хĕрлĕ Флота пулăшма мĕн кирлине пурне те парса тăмалла, терĕ. Çулпуç чĕнсе каланине пирĕн кулленхи ĕçре пурнăçа кĕртсе пырас пулать. Пирĕн боецсем тутă пулмала, çавăнпа та ĕнтĕ кашни колхозăн тырпул обязательствине срокра тултарассишĕн кăна мар, ытти продуктсене те çителĕклĕ таранах парса тăма тăрăшмалла.

Кувакино районĕ государствăна аш-какай памалли çулталăк планне çурри ытла тултарчĕ. Шупашкар районĕнчи колхозсем çитес çулшăн аванс шучĕпе 47 центнер аш-какай пачĕç. Шăмăршă районĕнчи колхозсем государствăна аш-какай памалли çулталăк планне тултарчĕç те ĕнтĕ. Вĕсем 3-мĕш квартал планне те ытлашшипех тултарнă. Государствăна аш-какай парас ĕçе Вăрмар Çĕрпӳ, Куславкка тата Ишлей районĕсене те çине тăрсах вăйлатса пыни кирлĕ.

А. ГРИГОРЬЕВ

Германире ютçĕршывсенчи рабочисенчен мăшкăллани

БЕРН, сентябрĕн 11-мĕш. (ТАСС). Ютçĕршывсенчи пичет пĕлтернĕ тăрăх, хальхи вăхăтра Германире ютçĕршывсенчи рабочисем 3 миллиона яхăн ĕçлеççĕ. Вĕсенчен 56 процентĕ ялхуçалăхĕнче тата 44 процентĕ промышленноçра. Нейтральнăй наблюдательсем çав рабочисен пурнăçĕ питех те йывăрланса пыни çинчен каласа парӑççĕ.

Ютçĕршывсенчи рабочисем ĕç укçи сахал илеççĕ, çав укçа вĕсене тăранса пурăнма та çитмест. Сăмахран, Бельги рабочийĕсем эрнере 14—15 марка илеççĕ. Çак укçа Германире карточкăсем тăрăх паракан продуктсене илме те çитмест. Польша рабочийĕсем унтан та сахалтарах илеççĕ. Рабочисем таса мар бараксенче пурăнаççĕ, çав бараксене санитари енчен пăхса тăмаççĕ. Çавăнпа та ютçĕршывсенчи рабочисем хушшинче чирлекенсем тата вилекенсем нумай. Рабочисем çĕтĕк-çатăк тумланнă. Германире урана тăхăнмалли сăранран тунă япаласем пулман пирки рабочисем йывăçран тунă колодкăсем тăхăнса çӳреççĕ. Таса мар костюм айĕнче кĕпе тăхăнман рабочисене тĕлпулма пулать. Рабочисене ĕçлеттерекенсем вĕсен ĕç укçине памасăр тытса тăраççĕ, час памаççĕ. Берлин урамĕсенче ютçĕршывсенчи рабочисем пысăк черетре тăнине час-часах курма пулать. Вĕсем предпринимательсен бюровĕсем умне пухăнаççĕ, ĕç укçи парасса сехечĕ-сехечĕпе кĕтсе тăраççĕ.

Польша рабочийĕсенчен уйрăмах мăшкăллаççĕ. Вĕсенчен чылай пысăк пайĕ ялхуçалăхĕнче ĕçлет. Польша рабочийĕсене вырăнти халăхпа хутшăнма чарнă. Германи хаçачĕсем Польша рабочийĕсемпе ăш-кăмăллă пулнă нимĕçсене суд туни çинчен час-часах пĕлтереççĕ. Польша рабочийĕсен ахаль те сахал ĕç укçинчен 15 процентне «юхăнтарнă Польшăна тепĕр хут йĕркелеме» тесе тытса юлаççĕ.

Германине илсе пынă ютçĕршыв рабочисем хушшинче ĕççĕррисем те пур. Вĕсем сахал квалификациллĕ е сывлăх енчен начар рабочисем. Предпринимательсем çавăн пек рабочисене тытса тăрасшăн мар, ĕçрен кăларса яраççĕ. Ун пек чухне вара рабочисене концентрациллĕ лагерьсене яраççĕ, унта вĕсене ĕç укçи тӳлемесĕрех йывăр ĕçсенче ĕçлеттереççĕ. Рабочисене начар апат кăна çитереççĕ тата бараксенче усраççĕ.

Ютçĕршывсенчен илсе пынă рабочисем Германирен тухса тараççĕ.

Германири «Гамбургер фремденблатт» хаçат юлашки вăхăтра Франци рабочийĕсем Гамбургран тухса тарни çинчен чылай пĕлтерӳсем пичетлесе кăларнă. Тухса тарнă рабочисене тытнăшăн халăха вознаграждени пама пулаççĕ.

Ослора осаднăй положени туса хунă

НЬЮ-ЙОРК, сентябрĕн 11-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви Ослоран пĕлтернĕ тăрăх, Норвегин рейхс-комиссарĕ Тербовен Ослора тата унпа юнашар районсенче осаднăй положени туса хунă. «Норвегишĕн вăрçă ĕçе татса паракан характер йышăнчĕ» тенĕ «сăлтавпа» Норвегин çырансенчи хăшпĕр районĕсенче те осаднăй положени туса хунă. Ослора халăха 20 сехетпе 5 сехет хушшинче урама тухма чарнă. Ресторансем 19 сехетре хупăнаççĕ. Урамсенче çӳресси 19 сехет те 30 минутăра чарăнать. Çуртйĕрсемпе урамсенче тĕрлĕрен пухусем ирттерме чарнă. Осаднăй положени туса хуни çинчен кăларнă декрета пăсакан çынсен ĕçĕсене пăхса тухма çар судне параççĕ. Влаçсем, халăха вĕсем хирĕç тăнă чухне хĕçпăшаллă вăйпа усă курассипе хăратаççĕ.

Германин хĕçпăшаллă пысăк отрячĕсем Осло районне тата унпа юнашар вырăнта хурал тăраççĕ. Нимĕçсем çыхăну тытас ĕçе контроль туса тăрассине хăйсем аллине илнĕ. Германи влаçĕсем Ослона пырса кĕме ятарласа ирĕк паман çынсене пурне те тытса чараççĕ.

Осаднăй положени туса хурасси çинчен кăларнă декрет тăрăх, сахалтан та вунă çуллăха каторгăна ямалла суд тунă çынсем апелляци пама пултараймаççĕ. Вĕлермелле йышăннă приговорсене 24 сехет хушшинче пурнăçа кĕртмелле.

Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Ослоран пĕлтернĕ тăрăх, Германи влаçĕсем сентябрĕн 9-мĕшĕнче Ослора забастовкăсем пуçланнă хыççăнах осаднăй положени туса хунă. Рабочисем заводсенчен тухса кайнă, вĕсем ĕçлеме тепĕр хут пыма килĕшмен. Рабочисем хăçан ĕçлеме тытăнасси паллă мар.

Ганновер хулинче Гитлера хирĕç демонстраци пулса иртнĕ

Нумай пулмасть Хĕвеланăç Германирен таврăннă швейцарец Ганновер хулинче Гитлера хирĕçле демонстраци пулса иртни çинчен пĕлтернĕ.

Июлĕн 18-мĕшĕнче Англи авиацийĕ вĕçсе пырса тапăннă чухне вилнисене Ганноверăн тĕп масарĕнче пытарнă пулнă. Национал-социалистла партин округри руководителĕ хăйĕн сăмахне калама тытăнсан, халăх хушшинче «Гитлер айăплă!», «Гитлера сирпĕтмелле!» тесе çырнă листовкăсене салатма пуçланă. Халăх хушшинчи хăшпĕр группăсем çак лозунгсенех хорпа кăшкăрса калама тытăннă. Çĕршер сасăсем çак лозунгсене кăшкăрнă. Çак ĕçе полици хутшăнса, темиçе вуншар çынна арестленĕ. Влаçсем халăхран демонстраци организаторĕсене тытса пама ыйтнă. Анчах çакăн пек чĕнсе калани нимĕнле результат та паман.

Тиссена персе вĕлернĕ

Америкăри Оверсис ньюс агентстви çапла пĕлтерет: гестапо промышленник Тиссене персе пăрахнă, ăна нацистсене хирĕç вăрçăллă переворот тума хатĕрленнĕ, тесе айăпланă. Кунсăр пуçне, гестапо Германи çарĕнчи 26 офицера персе пăрахнă, вĕсем Тиссенпа çыхăну тытса тăнă пулнă. Çак группăна ертсе пыракан Гревениц полковник хăйне хăй вĕлернĕ. (ТАСС).

Рузвельт сăмахĕ

ВАШИНГТОН, сентябрĕн 12-мĕш. (ТАСС). Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен президенчĕ Рузвельт радио тăрăх сăмах туха калланă.

Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен тинĕс-çар министерстви çапла пĕлтерчĕ, —тенĕ Рузвельт,—сентябрĕн 4-мĕшĕнче ирхине Америкăн Исландие каякан «Грир» эсминецĕ Гренландирен çурçĕр-хĕвелтухăç еннерехри пункта çитнĕ. Эсминец борчĕ çинче Америкăн Исландие каякан почтийĕ пулнă, ун çинче Америка ялавĕ пулнă, вăл Америка карапĕ пулса тăни пирки иккĕленӳ пулма пултарайман. Çав вырăнта ăна подводнăй лодка пырса тапăннă. Германия çав подводнăй лодка Германин пулнă тесе йышăнать. Подводнăй лодка «Грир» çине малтан палăртса хурсах торпеда янă, кун хыççăн татах тепĕр порпеда янă. Эпĕ сире никам сирсе ямалла мар факт пĕлтеретĕп, — тенĕ Рузвельт, — Германин подводнăй лодки Америка эсминецне, нимĕн асăрхаттармасăр, ăна путарас шутпа, чăн малтан пырса атакăланă. Эсминец, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительстви сыхлама тивĕçлĕ тесе пĕлтернĕ шывсен талкишĕнче çӳренĕ. Çак шывсем Америкăн Атлантика океанĕнчи оборонин аванпосчĕсемпе çыхăнса тăраççĕ. Çурçĕр енче çав аванпостсем Ирландире, Гренландире, Лабрадорта, Ньюфаунлендра тăраççĕ. Америкăри Пĕрлешӳлле Штатсенчи конграсăн решенийĕпе çав аванпостсем пирки вĕсем Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен пурнăçĕпе оборонинче питех те пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ тесе пĕлтернĕ. «Грир» эсминец çине пырса тапăннине Рузвельт законсем енчен тата мораль енчен пăхсан пиратла ĕç туни пулать тесе хак панă.

Темиçе уйăх каярах нацистсен подводнăй лодки Атлантика океанĕн кăнтăр енче Америкăн «Робин Мур» ятлă суту-илӳ пароходне путарнăччĕ.

1941 çулти июлĕн 19-мĕшĕнче Америкăн Çурçĕр-Америка шывĕсенче пыракан линкорĕ хыççăн подводнăй лодка йĕрлесе пынă, вăл атака тума лайăхрах положени йышăнас тесе нумай вăхăт хушши маневрсем тунă.

5 кун каярах Америкăн патрульре çӳрекен çар карапĕ «Сесса» ятлă суднăран çăлăнса юлнă виçĕ çынна пуçтарса илнĕ «Сесса» американецсен судни пулнă, Панама ялавĕпе çӳренĕ Августăн 17-мĕшĕнче çав пароход çине нимĕн асăрхаттармасăрх торпеда янă, унтан вара Гренланди çывăхĕнче ун çине артиллерирен пенĕ.

5 кун каярах Германи самолечĕ Хĕрлĕ тинĕсре Америкăн суту-илӳ ĕçĕпе çӳрекен «Стил Сиферер» ятлă тепĕр пароходне путарнă. Ун çинче уççăнах палăрса тăракан Панама ялавĕ пулнă.

Çак пĕтĕм тĕнчипе туса пыракан законсăр ĕçсен мĕнпур акчĕсем, — тенĕ Рузвельт, — нацистсен пĕр ăмсану кăна пуррине кăтартса параççĕ. Çав ăмсану Америка халăхĕшĕн тахçантанпах паллă пулса тăрать. Нацистсем тинĕссен ирĕклĕхне пĕтерсе тăкма, тинĕссем çинче контроль туса тăрас ĕçе пуçĕпех хăйсен аллине илме ăмсанаççĕ. Тинĕссем çинчи контроль нацистсен аллине лексессĕннех, нацистсем вара хăйсен черетри тепĕр утăмне тума — Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенче тата Хĕвеланăç Полушарийĕнче пуçпулса тăрассине вăйпа усă курса пурнăçа кĕртме çул тасатĕç.

Америка халăхĕ ку тĕлĕшпе ĕнтĕ нимĕнле суя шухăша та ĕненсе ларма пултараймасть. Мир кӳрес текенсем, Гитлер Хĕвеланăç Полушарийĕпе интереслешмест, тесе вăрттăн нимĕнле пăшăлтатни те, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене Гитлертан океансен анлă талкишĕсем хӳтĕлеççĕ тесе, тĕлĕрттерме пăхакан нимĕнле юмахсем те, Америкăн урă та инçетрине куракан, тĕрĕс те уççăн шухăшлакан халăхĕ çине текех нимĕнле влияни те пама пултараймаççĕ.

Хĕçпе усă курса тĕнчене çĕнтерсе илме, тĕнчере яланлăхах пуçпулса тăма тискер-кайăкла чарусăррăн хапсăнакансене хирĕç пĕр пăркаланмасăр харрăн çапла калама кирлине ăнланса илме халĕ вăхăт çитрĕ: «Хăвăр туса хунă терроорла чуралăх ăшне эсир пирĕн ачасене пуçтарса чикме хапсăнатăр. Хальхи вăхăтра эсир пирĕн хăрушсăрлăха хирĕç тухрăр. Эсир малалла каяймăр!»

Тăнчери разбойниксемпе ĕç пур пулсан, дипломати ĕçне йĕркеллĕн туса пыни, нотăсем çырни пачах та усăсăр.

Нимĕнле ирĕксĕрлетме пăхни те нимĕнле хăратни те пирĕн оборонăн икĕ тĕрекне никам тĕкĕнмелле мар сыхласа тăрас ĕçре пире тытса чарма пултараймасть. Пĕррремĕш тĕрек—вăл Гитлера хирĕç кĕрешекен çĕршывсене хамăр енчен материалсем парса тăрас ĕç, иккĕмĕшĕ—тинĕссенче пирĕн суднăсене çӳреме ирĕклĕх тăвас ĕç. Çакна тума мĕн кирлине тата çакă вăл мĕнчухлĕ ларнине пăхмасăр, хамăр оборонăн интересĕсемшĕн эпир çав шыв çулĕсем тăрăх законлă суту-илӳ ĕçне малалла та туса пырăпăр. Эпир Гитлера хирĕç активлă вăрçа тухма май шыраман, эпир çав вăрçă патне халĕ те туртăнмастпăр, анчах та тепĕр енчен, эпир хамăр мир тытса тăма тăрăшнине пула, Гитлера пирĕн çар карапĕсемпе суту-илӳ карапĕсем çине, вĕсем хăйсен законлă ĕçĕсене туса пынă вăхăтра, тапăнма ирĕк памастпăр. Эсир хăвăр умăнта сирĕн çине сиксе ларма хатĕр тăракан вĕре-çĕлене куратăр пулсан, эсир вăл сиксе ларасса кĕтсе ан тăрăр, маларах ĕлкĕрсе ăна пĕтерсе тăкăр. Нацистсен подводнăй лодкисемпе рейдерĕсем Атлантика океанĕнчи вĕре-çĕленсем пулса тăраççĕ Мĕнпур американецсемшĕн паллă, хамăра-хамăр хӳтлеме тӳрĕ килекен вăхăт çитрĕ. Хамăрăн оборонăшăн кирлĕ тесе шутлакан шыв çулĕсем çинче Америкăн карапĕсемпе самолечĕсем малашне тĕнĕл держависен шыв айĕнче пытанса çӳрекен лодкисем е вĕсен шыв çийĕнчи рейдерĕсем маларах пырса çитсе вĕлермелле çапассине кĕтсе тăмĕç. Пирĕн патрульре çӳрекен суднăсемпе самолетсем Америкăн мĕнпур суту-илӳ пароходĕсене кăна мар, пирĕн оборонăллă шыв çулĕсем тăрăх суту-илӳ ĕçĕпе, кирек мĕнле ялавпа çӳрекен ытти мĕнпур пароходсене те сыхласа тăрĕç. Вĕсем çав суднăсене подводнăй лодкăсенчен те сыхлĕç, вĕсем çав суднăсене шыв çинчи рейдерсенчен те сыхласа тăрĕç.

Паянтан малалла Германипе Италин çар суднисем Америка оборонишĕн хӳтлеме кирлĕ шыв çулĕсем çине пырса тухас пулсассăн, вĕсем çак ĕçе хăйсемшĕн ырлăха е ширлăха тăвĕç. Эпĕ Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен çарĕпе флочĕн главнокомандующийĕ пулса тăрса панă приказсем çав политикăна пурнăçа кĕртес ĕçе халех тытăнма хушаççĕ. Мĕнпур ответлăх Германи çине ӳкет.

КĂКЛАР ИРСĔР ФАШИЗМА!

Музыки Г. Лисковăн. Сăвви А. Кăлканăн.

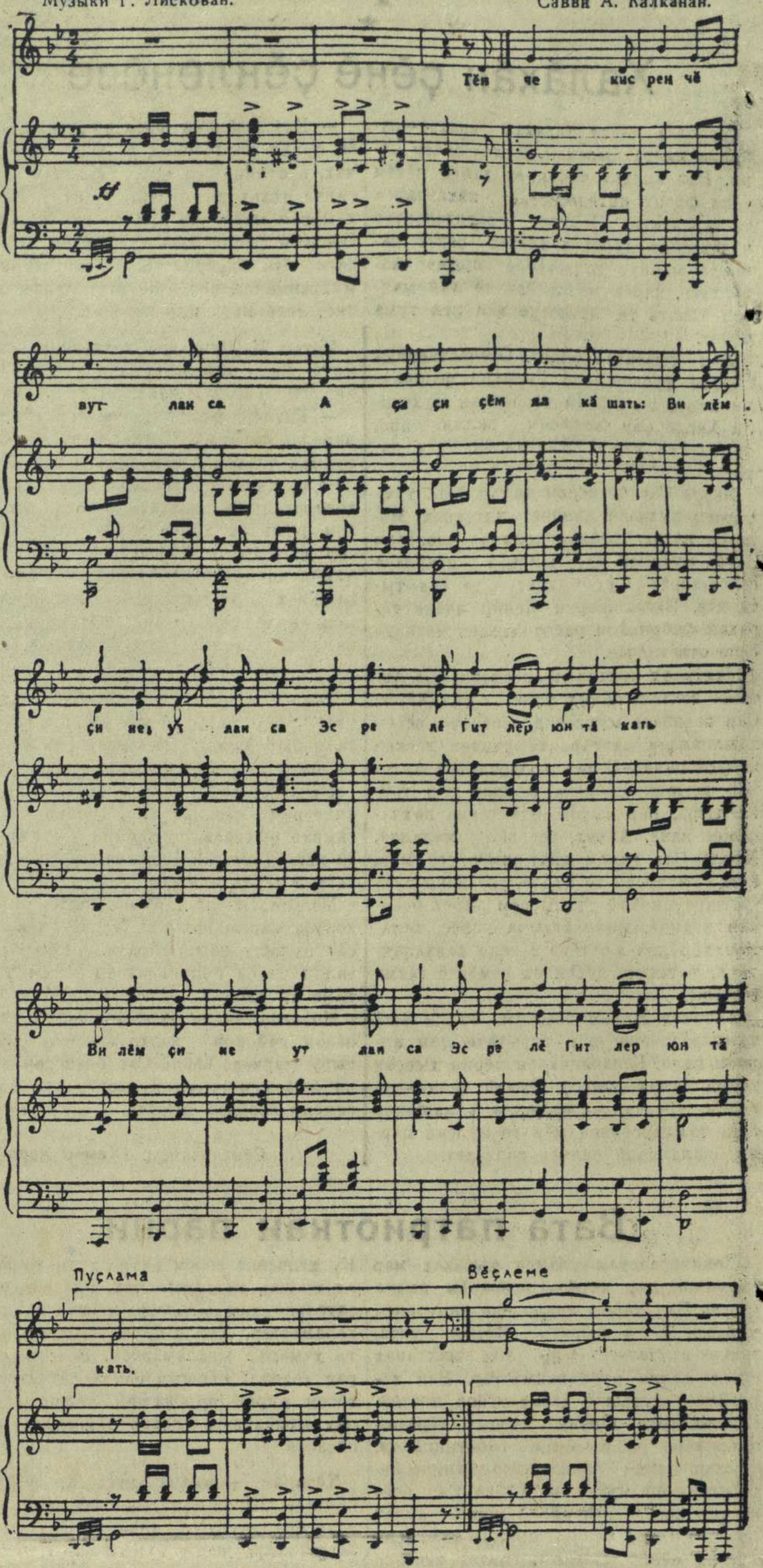

Тĕнче кисренчĕ вутланса,
Аça-çисĕм ялкăшать:
Вилĕм çине утланса
Эсрелĕ Гитлер юн тăкать.

Ĕмĕтленет вăл, ирсĕр чун,
Ирĕклĕхе тĕп тума,
Пилсĕр шухăш тытнă вăл
Мĕнпур тĕнче хуçи пулма.

Хаяр çĕлен-калта шăвать
Тăрăр, халăхсем, самант!
Юратнă ирĕк çĕршыва
Памастпăр ăна таптама.

Эй, пурте паттăррăн тухар
Çĕнтерӳллĕн çапăçма;
Телейлĕ пурнăçа çăлар,
Кăклар ирсĕр фашизма!

Çак юрăшăн тухакан гонорар укçине композитор Г. Лисков юлташ оборона фондне парать.

Одессăна геройла хӳтлесе тăнин пĕр уйăхĕ

Ĕççыннисен нумай çынлă митингĕ

ОДЕССА. (ТАСС спецкорĕ). Хулана геройла хӳтлесе тăнă ятпа ĕççыннисен нумай çынлă хулари митингĕ пулса иртнĕ. Чи малтан командованин представителĕ дивизионнăй комиссар Воронин сăмах туса каланă.

Хĕрлĕ Çар воинĕсем тата Хура тинĕс флочĕн морякĕсем Одесса çывăхĕнче тăшман кĕтĕвĕсене пĕр хĕрхенмесĕр çĕмĕрсе, хăюллăх тата мухтавлăх кăтартаççĕ. Эпир çĕнтеретпĕр, мĕншĕн тесен пире генеральнăй стратег аслă Сталин çĕнтерӳ патне илсе пырать. Одесса совет хули пулнă, малашне те çавăн пекех пулать!

Январь уйăхĕнчи восстани ячĕпе тăракан заводри стахановец Петрушинский хĕрӳллĕ сăмах калать.

Килхуçи хĕрарăмĕ Озерова хĕрарăмсемпе ачасен ячĕпе боецсене саламлать.

— Нимĕнле хăрушлăх та, бомбăсем пăрахни те пирĕн хулари ĕççыннисен хăватне путарма пултараймĕ! Эпир тăшмана йăлтах çĕмĕрсе тăкиччен кĕрешетпĕр.

Трибуна çинче советăн хулари технически интеллигенцин представителĕ, Н-ски заводăн главнăй инженерĕ Каган.

— Эпир аслă Сталина тăван хулана фашистла йыткĕтĕвĕсенчен хӳтлеме сăмах панă, эпир хамăр панă сăмаха пурнăçа кĕртетпĕр тесе шантаратпăр: фашистла çĕлен-калтасене пирĕн хулан урамĕсене таптама памастпăр!..

Путилина комсомолка Одессăри комсомолецсен мухтавлă ĕçĕсем çинчен каласа панă. Одессăри комсомол хăйĕн чи лайăх ывăлĕсемпе хĕрĕсене тăван хулана хӳтлеме янă.

— Эпир ирĕклĕхшĕн, никама пăхăнмасăр пурăнассишĕн юлашки тумлан юн юлмиччен çапăçма хатĕр. Пирĕн вăйсем ӳссе çирĕпленеççĕ. Тăшмана çĕнтеретпĕр.

Оборона Халăх Комиссарĕ Иосиф Виссарионович Сталин юлташ патне саламлă телеграмма яма сĕнӳ парсан, алă çупни тата «урра» кăшкăрни нумай вăхăт хушши янăраса тăрать.

Çав çырура Одессăри ĕççыннисем çулпуçа тăван хулана хӳтлеме шантарнине тата тепĕр хут çирĕплетсе параççĕ.

Митинг Ленинграда тата Киева геройла хӳтлекенсене саламланă.

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕнче

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен сентябрĕн 12-мĕшĕнче пулса иртнĕ черетлĕ пресс-конференцийĕнче Совет Информаци Бюровĕн начальник заместителĕ С. А. Лозовский юлташ гитлерла Германия ССР Союзне хирĕç туса пыракан вăрçа Румыния хутшăннипе çыхăнса тăракан ыйтусем çинче чарăнса тăнă.

Румыни çинче гитлерла Германия хăй пĕчĕк çĕршывсем çине йĕрĕнсе пăхнине тата Германин разбойникла йĕркин картинче тăракан ытти çĕршывсемпе халăхсене мĕнле шăпа кĕтсе тăнине кăтартса пачĕ.

Венгрие хăй енне çавăрас тесе, Германия Антонеску лакея Трансильванин чылай пысăк пайне венгерецсене партарчĕ, çапла венгерецсемпе румынсене пĕр-пĕрне хаяррăн та вилес пек курайман тăшмансем туса хучĕ.

Болгари заправилисене сутăн илес тесе, Германия румынсене Добруджăна Болгарие партарчĕ, çапла вара Румынин тепĕр чиккинче те тăшманла курайманлăхăн çĕнĕ вучахне туса хучĕ.

Çакăнпа пĕр вăхăтрах Гитлер Румынин пĕтĕм экономикине тытса илчĕ, нефть кăларакан вырăнсене хăй аллине çавăрса илчĕ тата çак çĕршывран мĕнпурне татăк юлмиччен Германие турттарма пуçларĕ. Унтан Германия Румынине «хӳтлекенни», «пулăшаканни» вырăнне тухса тăчĕ те ăна хĕвелтухăçĕнче компенсаци сĕнчĕ, румынсене Бессарабине кăна мар, Одессăна та пама пулчĕ.

Антонескупа унăн ушкăнĕ, хăйĕн нимĕç начальствин приказне пурнăçа кĕртсе пырса, çар мобилизацилерĕç те ăна хĕвелтухăç фронтне, Совет Союзне хирĕç пыракан вăрçăн вĕресе тăракан авăрне кайса чикрĕç.

Лозовский юлташ Румыни командованин секретлă документсенчен илнĕ хăшпĕр вырăнсене кăтартса парать. Çав документсем, Хĕрлĕ Çар румынсен чаçĕсене çапса аркатнă чухне тытса илнĕскерсем, Румыни командованийĕ Хĕрлĕ Çарăн çапăçури пысăк пахалăхне ирĕксĕрех йышăннине тата çав вăхăтрах хăйсен чаçĕсем пирки питех те начар характеристика панине кăтартса параççĕ. Румыни пехотин 14-мĕш дивизийĕ тăрăх тата пехотăн 39-мĕш полкĕ тăрăх июлĕн 3-мĕшĕнчен пуçласа июлĕн 16-мĕшне çитиччĕнхи вăхăтра панă 13 приказпа ытти распоряженисенче салтаксем жандармсене намăслантарса кӳрентерни çинчен; офицерсен морале хирĕçле хăтланăвĕсем çинчен; войскăсем тăвакан çаратусем çинчен; службăран хăтăлас шутпа салтаксем хăйсене хăйсем суранлатни çинчен; салтаксен çырăвĕсенчи килĕшӳсĕр содержани çинчен; офицерсемпе салтаксем хăравçă пулни тата вĕсем çапăçуран пăрăнма хăтланни çинчен; совет салтакĕсен хастарлăхĕпе хăюллăхĕ çинчен т. ыт. çинчен те каланă.

Румын салтакĕ ютçĕршыва килнĕ, вăл ют çĕре таптать, ют пуянлăха аркатса пĕтерсе пырать, вăлах ĕнтĕ Одесса патĕнче хăйĕн пуçне хурасси—унăн шăпи пулса тăнине те ăнланма тытăнать. Мĕн ятпа? Акă вăл, румынсен нумай салтакĕсемпе офицерĕсене асаплантарма пуçланă ыйту, çак ыйту çине румын халăхĕн пĕр пайĕ, Румыни çарĕн пĕр пайĕ ответ тупнă ĕнтĕ, чăннипе вăл ответ: румынсем Гитлера пула пĕтеççĕ,—тени пулать.

Румынири выçă та çукка юлнă халăх массисем вăрçасшăн мар, вĕсем мир пуласси çинчен ĕмĕтленеççĕ, вĕсем Гитлертан тата унăн лакейĕсенчен хăтăлма ĕмĕтленеççĕ.

Вăхăт инçе юлмарĕ, пухăнса çитнĕ халăх вăйĕсем часах çиеле тапса тухĕç, ун чухне вара Антонескупа унăн ушкăнĕ кăна мар, Румынирен Балкан çинчи чи выçă, чи çукка юлнă колони туса хунă нимĕç оккупанчĕсем те хаяр курайманлăх вут-çулăмĕ çинче çунса кайĕç.

* * *

Ютçĕршыв корреспонденчĕсене пирĕн çар чаçĕсем румынсенчен тытса илнĕ приказсемпе ытти документсен фотокопийĕсене валеçсе панă.

* * *

Англири «Эксчейндж телеграф» агентствин корреспонденчĕ г. Магидов, нимĕçсем, хăйсем Ленинграда çавăрса илме тата Ленинград Совет Союзĕпе çыхăнса тăракан мĕнпур çулйĕрсене пӳлсе лартма пултартăмăр, тесе иккĕмĕш хут пĕлтерни тĕрĕссипе тĕрĕс марри çинчен ыйтнине хирĕç Лозовский юлташ çапла ответленĕ:

Ленинградшăн пыракан кĕрешӳ кунран кун ытларах хаярланать. Нимĕçсем Ленинграда хирĕç пысăк вăйсем хăваласа килнĕ, вĕсем пысăк çухатусем тӳсеççĕ. Нимĕçсем, Ленинграда Совет Союзĕпе çыхăнтарса тăракан мĕнпур чугунçулĕсене пӳлсе лартнă, тесе пĕлтерни вăл нимĕç командованийĕн яланхи ӳстерсе каланă сăмахĕ пулса тăрать. Хĕрлĕ Çар, Флот тата Ленинград ĕççыннийĕсем кашни пусăм çĕре çирĕппĕн тытса тăраççĕ. Ленинград патне пымалли вырăнсенче нимĕçсем тунă уйрăм çитĕнӳсем пирĕн шанчăка—пирĕн Ленинград çине гитлерла бандитсем хăйсен юнлă аллисене хума пултарас çуккине шанса тăнине пĕр минутлăха та иксĕлтермерĕç.

Комбриджре „Англипе Совет Союзĕ хушшинчи туслăх эрни" ирттереççĕ

ЛОНДОН, сентябрĕн 11-мĕш. (ТАСС). Сентябрĕн 7-мĕшĕнче Кембридж хулинче «Англипе Совет Союзĕ хушшинчи туслăх эрни» уçăлнă. Официаллă йĕркепе уçнă чухне хула мэрĕ тата хула университетăн вице-канцлерĕ кĕске сăмахсем тухса каланă. Çак эрне советăн «Тринадцать» ятлă фильмне кăтартнипе пуçланнă. Эрнене Кембриджри художествăллă театрăн çуртĕнче чаплăн уçнă, унта халăх чăп тулли пулнă. Эрне программине Совет Союзĕн пурнăçĕ çинчен каласа паракан тĕрлĕ лекцисем тата совет композиторĕсен произведенийĕсенчен йĕркеленĕ концертсем кĕреççĕ. Икĕ кинотеатрта совет фильмĕсене кăтартаççĕ. Çавăн пекех фотографисен выставкине те организациленĕ.

Итали салтакĕсем хĕвелтухăç фронта кайма килĕшмен

СТАМБУЛ, сентябрĕн 11-мĕш. (ТАСС). Стамбулри ютçĕршыв çыннисем хушшинче пĕлтернĕ тăрăх, Эгейски тинĕсри утравсем çинчи Итали салтакĕсем хушшинче ССР Союзне хирĕçле пыракан вăрçă пирки кăмăлсăрлăх ӳссе пырать. Çапла пĕлтереççĕ: нумаях пулмасть Итали командованийĕ Самос утравĕ çинчи гарнизон составĕнчен темиçе çĕр çынна хĕвелтухăç фронтне ярасшăн пулнă. Уйăрнă салтаксем командованин приказне пурнăçа кĕртмен. Вĕсем хушшинчен чылайĕшне тытса хупнă.

Çавнашкалах, утрав çинче продовольстви енĕпе ĕçсем йывăрлансах пыни çинчен пĕлтереççĕ. Хальхи вăхăтра Итали салтакĕ талăкра мĕнпурĕ те 250 грамм кăна çăкăр илет.

Çĕрле те капан тăваççĕ

ИШЛЕЙ. «Клевер» колхоз çурхи тырăсене йăлтах вырса пĕтерчĕ. Паянырансене кĕлтесене те капана хывса пĕтереççĕ. Халĕ çĕрле те кĕлте турттараççĕ тата капан хываççĕ. Авăн çапма тахçанах тытăннă. Колхоз тырпул обязательстви шучĕпе ырăш парса татрĕ. Çавăн пекех машинно-тракторнăй станци ĕçлесе панăшăн та натуроплата тырри парса татнă.

«Автогигант» колхоз тырпула вырса пуçтарнă хыççăн Доронин ячĕпе тăракан колхоза социализмлă пулăшу пама кайрĕ. Машинист И. Максимович Доронин ячĕпе тăракан колхозра та кунне 6—7 гектар таран вырса пырать.

С. М.

Пĕлтерни

ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче «Вырăс халăхĕн героикă» ятлă выставка уçăлнă.

Ирхине 9 сехетрен пуçласа каçхине 10 сехетчен выставкăна пурте ирĕклĕнех кĕрсе курма пултараççĕ.

Парткабинет.

Ответлă редакторăн обязанноçĕсене туса пыраканĕ С. К. КОНСТАНТИНОВ.

Чувашскому Государственному Педагогическому Институту
ТРЕБУЕТСЯ
машинистка-стенографистка.
Справиться в часы занятий, тел. № 4—84
2—2 Дирекция.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 6802 Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 448. Ф. 6. эв. 84 п. л.